

## UMUDUN KADINLARI DERGİ KÜNYESİ

Sayfanın sol üst köşesinde üst bilgi olarak derginin logosu yer alıyor. İki bulut arasından doğan güneş görüntüsü. Bulutlar mavi, güneş sarı. Görüntünün üstünde yarım ay şeklinde dizilmiş umudun kadınları yazısı. Altında düz biçimde dizilmiş “Yazılı, sesli aylık dergi” yazısı. Yazılar mor.

### Umudun Kadınları Yazılı ve Sesli Aylık Dergi

Yıl 2, Sayı 14, Mart 2023

**Yayın Kurulu Üyeleri:** Buket Başaran Akkaya, Emine Kamçı, Emine Ortakaya, Selvet Bayraktar Tokat, Sultan Çamur Karataş, Şule Sepin İçli

**Seslendirenler:** **ceren Serap Akın, Ecem Zafer**, Filiz ARICIOĞLU, Müge TÜZÜN GERÇEK, Münevver Ertürk, Nazmiye Coşkun, Saime Bircan Sak, Sultan Çamur Karataş, Yayla Boztaş, Zeynep Kılıç.

**Montaj:** Ali Cengiz, Yılmaz Arslan.

**Düzeltenler:** Ayşen Doğruer, Buket Başaran Akkaya, Esra Ebru Mavi, Sultan Çamur Karataş.

### İletişim:

[Web sitesi: www.umudunkadinlari.com](http://www.umudunkadinlari.com)

[E-posta: umudunkadinlari@gmail.com](mailto:umudunkadinlari@gmail.com)

[You tube Kanalı: Umudun Kadınları](#)

<https://www.youtube.com/channel/UCemhgfNg5mivFwRrJPO9FZQ>

[Twitter: Umudun Kadınları Dergi@KadUmudun](#)

<https://twitter.com/KadUmudun>

[Instagram: umudunkadinlari](#)

<https://instagram.com/umudunkadinlari?igshid=YmMyMTA2M2Y=>

[Facebook hesabı: Umudun Kadınları](#)

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100077440465949>

[Facebook sayfası: Umudun Kadınları Dergi](#)

[https://www.facebook.com/Umudun-Kad%C4%B1nlar%C4%B1-Dergi-107662891830597/?ref=page\\_internal](https://www.facebook.com/Umudun-Kad%C4%B1nlar%C4%B1-Dergi-107662891830597/?ref=page_internal)

Podcast: <https://umudunkadinlari.pinecast.co>

Spotify: Umutcast

Apple: Umutcast

<https://open.spotify.com/show/4dXloiKbJfotbfwzCViJkv?si=AtOlAzdzS3Os2LztQjdwA>

WhatsApp: Şule Sepin İçli: [05323604831](https://wa.me/05323604831)

Sultan Çamur Karataş: [05065140294](https://wa.me/05065140294)

## UMUDUN KADINLARINDA BU AY

**HAZIRLAYAN: Şule SEPİN İÇLİ**

[sulesepin06@gmail.com](mailto:sulesepin06@gmail.com)

Merhaba sevgili Umudun Kadınları Dergisi izleyicilerimiz. Bir yanda deprem, sel felaketlerinin ihmalleri bir yandan Sekiz Mart bir yandan da seçim gündemlerinin arasından gerçekleri yazarak derlediğimiz umutlu olayları sizlerle paylaşmak için buradayız.

Sultan Çamur Karataş, ‘Türkiye’de Anayasa ve Deprem’ yazısında anayasa maddelerinden örnekler vererek deprem sürecinin nasıl götürüldüğünü ortaya koyuyor ve samimi duygularını paylaşıyor bizlerle.

Ergür Altan, kayıpların nasıl kazanca ve umuda dönüştüğünü anlatıyor ‘Bir Kadının Yaşama Sevinci Notları’ yazısında.

Selvet Bayraktar Tokat, ‘Kadının Güncesi’ köşemizde, Sekiz Mart günüyle depremi birleştirerek mücadele veren kadınların haberlerini derlemiş. Kadınlara örnek olacak bir kazanımı da haberlerin sonuna saklamış. Merak edenlere duyuruyoruz.

‘Hak mı Hukuk mu Lütuf mu’ köşemizde, Şule Sepin İçli Avukat Özlem Ayata ile birlikte deprem sürecinde yaşanan hak ihlalleri ve yapılması gerekenler konusunu konuşuyor.

Ebru Bozcuk, ‘Yüzümü Güneşe Çevirdim’ yazısında, deprem sürecinden etkilenenleri rahatlatıyor ve aldığı bazı örnek kararları paylaşıyor bizimle.

Turhan İçli, ‘Deprem İnsanlığı Sosyalizme Davet Ediyor’ yazısında, yeni gelişmeler ışığında kurulacak sosyalist bir düzende, deprem süreciyle nasıl baş edileceğini anlatıyor.

Bir felaket başımıza geldiğinde, önlemler almak yerine ‘kader’ diyerek geçiştiriyoruz. İşte Menekşe Koçak, ‘Duygularımızı İfade edebiliyor muyuz’ köşemizde kader konusunu irdeliyor. ‘Kaderimiz Beynimizde Kayıtlı’ yazısında.

‘Tarihin Kadın Yüzleri’ köşemizde, Emine Ortakaya, yakınlarda yaşamını yitiren piyanist bir kadın sanatçıyı tanıtıyor bizlere, ‘Türkiye’de Klasik Müziğin Mütevazı Bal Arısı Ayşegül Sarıca’ yazısında.

Selvet Bayraktar Tokat, ‘Bilim Dünyasında Bu Ay’ köşemizde kafamızı kurcalayan, çare aradığımız ve çoğumuzun yaşadığı migren, alzheimer gibi hastalıklarla ilgili yeni gelişmelerin araştırma sonuçlarını paylaşıyor bilgilenmemiz için.

Jale Yıldırım Tunç, depremle ilgili bazı görüş ve önerilerini paylaşıyor bizlerle, ‘Kıymetini Bilmediklerimiz Kıyametimiz Olur’ yazısında.

‘Çoğalalım Çoğaltalım’ köşemizde, Sultan Çamur Karataş, Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği yönetim kurulu üyesi Nahide Doğrucan ile konuşuyor.

Yayla Boztaş, parkta gördüklerini sanki biz oradaymışız gibi bir anlatıyor bizlere, ‘Park İnsanlar ve Ben yazısında.

Şule Sepin İçli, gerçek yaşanmış çocuk yaşta zorla evlendirilmiş bir kadının öyküsünde, verdiği anlamlı dersi paylaşıyor bizlerle, ‘Masalların Gönül Ablası’ yazısında.

Emine Kamçı, o sıcak sözleriyle kuşlarla empati kuruyor ve onların hissettiklerine tercüman oluyor, ‘Akşam Üstü Dostları’ yazısında.

Bu sayımızda yeni bir yazarımız var, Uzman Hemşire Merve Can. Görme engelli kadınlarla yaptıkları araştırma deneyimlerini paylaşıyor bizlerle, ‘Görme Engelli Kadınlarda Emzirme Deneyimleri: Nitel Bir Araştırma’ yazısında.

Aysu Karaoğlu, çocuğu engelli olan kadınların çoğunun yaşadığı terkedilme olgusunu paylaşıyor ve bazı ihmellere de dikkat çekiyor, ‘Bir Aile Düşünün Terkedilmiş’ yazısında.

‘Arı Kovanı’ köşemizde Avustralya’dan bir konuğumuz var, Nihal İşcel. Şule Sepin İçli, Avustralya’da kadınların ve engelli kadınların durumları hakkında bilgi alıyor bizler için.

‘Deneyimlediklerim’ köşemizde, Rahime Söylemez Çetin, ‘Airfryer’ yazısında, bizlere Airfryerin nasıl kullanıldığını anlatıyor ve pişirdiği nefis yemeklere de özenmeden edemiyoruz.

Selvet Bayraktar Tokat, ‘Sanatın Kadın Sesleri’ köşemizde, kadınların yaratıcılıklarını kullanarak icra ettikleri sanat etkinliklerini, desteğe ve dayanışmaya nasıl dönüştürdüklerini ortaya koyuyor derlediği sanat haberleriyle.

‘Selvi Boylum Al Yazmalı’ köşemizde, Jale Yıldırım Tunç’tan ‘Yokuş Tepede Bir Gün’ adlı bir öykümüz var. Gördüğü rüya aracılığıyla anlamlı mesajları paylaşıyor bizlerle.

‘Yüreğimizden Taşanlar’ köşemizde James OPPENHEIM’den ‘ekmek ve Gül’ şiiri var. Sekiz Mart günü olur da bu önemli günü böylesi anlamlı şiirle anmadan olur mu hiç?

‘Ne ağlarsın benim zülfü siyahım, bu da gelir bu da geçer ağlama’ demiş Daimi. ‘Umut Şarkıları’ köşemizde Sevcan Orhan’ın, söylediği bu türküyle veda ediyoruz sizlere.

Deprem acılarımız ancak önlem alarak hafifler ve umut olur insanlara.

## **TÜRKİYE’DE ANAYASA VE DEPREM**

### **YAZAN: Sultan ÇAMUR KARATAŞ**

Depremi doğal afet olarak görülmesi fikrinden giderek uzaklaşıyoruz. Deprem değil bina öldürür fikri de artık geçersiz görülüyor. Deprem sadece bir doğa olayı. Bina insan eliyle yapılmış. İkisinin de öldürme bilinci yok. Bunların afete yol açması için insanın ihmali, doğayla uyumlu olmayan davranışları olması gerekiyor. Bina yapılacak yerlerin yeterli inceleme yapılmadan saptanmış olması, bina için belirlenmiş özelliklerde malzeme kullanılmaması, denetimlerin yapılmaması, yanlışlar için aklar çıkarılması felaketi bu düzeye getirdi.

Yapılan yanlışlarla ilgili TBMM’de komisyon kuruldu, çeşitli kuruluşlar sayısız rapor hazırladı. Peki, sonuçlardan herhangi bir ders çıkarıldı mı? Hayır. Çıkarılmadığını çadır kurmak için seçilen dere yataklarında, sağanak yağıştan oluşan sel nedeniyle, çadırların sürüklendiğini ve yeni can kayıplarına neden olduğunu gördüğümüzde anladık.

Evimin yakınında bir market var. Evlere servis yapmak için kullandıkları motosikletin arkasındaki yazı, oradan gelip geçerken sürekli gözüme takılıyor. Yazı şöyle: “Bugün de akşam oldu. Gram akıllandık mı? Hayır”. Devlet de bu yazıdaki gibi davranıyor.

6 Şubat’ta yaşadığımız depremler sonucu kaybettiğimiz kayıtlı can sayısı 50 bini geçti. Depremi kırk beşinci gününde hala çadır, gıda ve giysi ulaşmayan insanların haberlerini izliyorum. Sanki devlet asıl sorumluluk sahibi değilmiş gibi gereksinimler sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler tarafından karşılanmaya çalışılıyor.

Oysa Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına göre devletin sorumlulukları belirlenmiş.

Anayasanın 2. Maddesi, “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir.” diyor. Anlaşılan devlet bu sayılanlar içinde insan haklarını ve sosyal hukuku atlamış, sadece milli dayanışmayı temel almış. Yaraları dayanışma ile sarmaya çalışıyoruz.

Madde 17, “Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.” diyor. Devletin bu sorumluluktan da haberi yok. Depremden kaybettiğimiz canların üzüntüsüne bir de depremden sağ çıkanları selden kaybetme üzüntüsü eklendi. Yaşam hakkının korunmaması o kadar yakıcı ki; maddi manevi varlıkların korunmamasını konuşmaya gelemedim bile.

Madde 42, “Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.” diyor. Depremle ilgili alınan ilk karar ilk ve orta öğretimde ara tatilin iki hafta daha uzatılması ve üniversitelerin uzaktan eğitime geçmesi oluyor.

Madde 56’yı ve 57’yi okuduğumda, devletin bu maddelerin tam tersini yapmakla sorumluymuş gibi davrandığını düşündüm.

Sayıyorum, bakalım siz ne hissedeceksiniz?

Madde 56, “Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir.

Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir.

Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.” diyor. Depremde ilk yıkılan binalar kamu hastaneleri oluyor ve tedavi olmak için hastanede bulunan hastaların cenazeleri yıkıntılar içinden çıkarılmaya çalışılıyor.

Madde 57 “Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözetken bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler” diyor. Görüyoruz ki; dere yataklarına tarım arazilerine çok katlı binalar yapılmış ve depremle, selle yerle bir oluyor. Deprem uzmanlarının çok erken demelerine rağmen hala sarsıntılar devam ederken, zemin etütleri yapılmadan, alelacele inşaat ihaleleri veriliyor.

Anayasa’da yer alan başka haklar da var. Yazının uzamaması için onları şimdilik ele almıyorum. Bu maddeler zaten insanca yaşamın devletin güvencesinde olması gerektiğini gösteriyor.

Anayasa hakların devlet tarafından nasıl korunacağını gayet güzel anlatmış. Anayasanın verdiği sorumlulukları yerine getirmesi gereken de devleti işletmesi için bizim seçtiğimiz insanlar. Keşke hepimiz Anayasayı tekrar tekrar okuyup yazılı haklarımızı talep etsek, ne güzel olur.

İnsan haklarını bilen, bu ülke için çalışmış, vergi ödemiş, vatandaşlık görevlerini yerine getirmiş ve çocuklar yetiştirmiş bir insan olarak, içinde yaşadığımız durum insanlık onurumu incitiyor. Daha onurlu bir ülkede yaşayacağımız günlere kavuşuncaya kadar umutla kalın.

22 Mart 2022

## BİR KADININ YAŞAMA SEVİNCİ NOTLARI

**YAZAN: Ergür ALTAN**

İnip çıkıyorum çocukluğuma kendi başıma boyadığım rengârenk merdivenlerle. Öpüyorum yaralarımı. Yaralarımı öperken buruk bir tat kalıyor dudaklarımdan ruhuma doğru süzülen. Ben de böyle bir kadını işte, buruk tatlar koleksiyonu olan. Öperek dokunmayı öğrendim yaralarım, çocuğuma, çocuklara. Anaçlığım buradan geliyor sanırım; kendime de annelik yapıyorum, çocuğuma da çocuklara da. Bir kadın kendisinin hem çocuğu hem de annesiye, gülüşünün içinde inci tanesi gibi gözyaşları saklıdır, gözyaşlarının içinde çocuksu bir gülümseme...

“Bana anneni anlat” dersiniz kendimi anlatırım size. Acılarımı bal eyleyemesem de en sevdiğim baharatları serperim acılarımın üzerine. Tarçın kokan kederlerim, kekik kokan yorgunluklarım, fesleğen kokan medcezirlerim vardır benim. Ortalığa dökmüyorum acılarımı, irili ufaklı saklama kaplarında, kavanozlarda biriktiriyorum. Bir acı niye biriktirilir bilir misiniz? Unutmama hastalığına tutuluruz biz kadınlar; gece yarıları saklama kaplarımızı, kavanozlarımızı açarız öyle özenli, öyle usulca. Yoklamasını alırsız dalgınlıklarımızın, yalnızlıklarımızın, sitemlerimizin. Bir sınıf dolusu çocuk oluverir acılarımız. Bir kadının bir sınıf dolusu zencefilli, hindistan cevizli, çörek otlu çocuklarıdır acılar. İşte bu yüzden eksik olmaz kadınların hayatından baharatlar...

Geçenlerde bir cenaze törenine katıldım efendim; canımdan bir parçayı, -bacağımı- gömdüm otuz yedi numara bir terlikle. Menekşe ekdim bacağımın üzerindeki toprağa. Bacağımın üzerinde menekşeler açsın istedim. Protezimin şefkatli sesini duydum o anda, ipince bir ses, sıcacık böyle. “Birbirimize emanetiz canım benim” dedi bana, “bacağının yerini tutamam ama beraber yol alacağız yeryüzündeki yolculuğunda.” Aynanın karşısında günlerce protezimi seyrettim. Çocuğum geldi yanıma bugün, ben yine aynanın karşısındayken. “Anne” dedi, “ne güzel bir bacağın var senin.” Protezimi sevdi bir tanem. Annesinin kuzusu beni protezimden öpüverdi...

Ah, bir kadın sahiplendiği zaman bir protez bile can olur ona, yol arkadaşı, rehber, hatta evlat olur. Yaralarını öpen, acılarını biriktiren, bacağını toprağa verdikten sonra üzerine menekşeler eken bir kadını ben. Eşim dedi ki çocuğumu parka götürmek için hazırlandığımda, “hayatım, eşofman

altı mı giysen, ne dersin?” “Giyimime karışmaya mı başladın?” dedim. “İncinmeyesin diye” dedi, “incitebilirler seni.” “Her halimle güzelim” dedim. “Elbette güzelsin” dedi. Dedim ki, “güzelliğimde protezimin de payı var, ben bugün bunu öğrendim...”

Kendisiyle barışık her kadın güzeldir. İncinmiş ruhumla barıştım ve bedenimle. Bir barış antlaşması değildi imzaladığım. Dopdolu bir kucaklaşmaydı ruhumla, tenimle, özlemlerimle, gömdüğüm bacağımla ve protez bacağımla. Üç bacağım var efendim, ikisi üzerimde, diğeriye şimdiye kadar bana eşlik ettiği için kendisine minnet duyduğum ve vedalaştığım can parçam.

Vedalaşmayı da öğrendim. Beni incitenlere, tabiat anayı üzenlere, kabalaşanlara ve bacağım gibi hayatımdan gitmek zorunda kalanlara veda ediyorum sessizce.

Parktaki çiçeklere, ağaçlara, insanlara dedim ki, “bir kadına bu kadar mı güzel yaraşır bir protez?” “Çok güzelsin tatlım” dedi bana, torunuyla elma şekeri yiyen seksen yaşlarında bir teyze. İşte o anda çoğalttığımı duyumsadım yine mutlu anları...

Notlar tutmaya başladım çocuğumla birbirimizi salıncakta sallarken; ruhumda bir kadının yaşama sevinci notları...

5 Ekim 2021

## KADININ GÜNCESİ MART

**HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT**

[selvetbayraktar@hotmail.com](mailto:selvetbayraktar@hotmail.com)

Hepinize sevgi dolu merhabalar. Bu sayımızda 8 Mart dolayısıyla haberlerimizin çoğunu bu anlamlı güne uygun olarak hazırlamaya çalıştık.

Önce başlıklar

Mor Çatı'dan deprem bölgesi için çağrı: Kadınların başvuracağı mekanizmalar geliştirilmeli.

Platform ve derneklerden ortak 8 Mart mesajı: 'İstanbul Sözleşmesi'nden vazgeçmiyoruz.

Eski Fenerbahçeli basketbolcu Birsnel Vardarlı'dan ÇYDD'ye destek.

İran da kız öğrencileri zehirleyenler 'idamla' yargılanacak.

Mahkemeden devrim niteliğinde karar: 25 yıl yaptığı ev işlerine karşılık 4 milyon TL tazminat kazandı.

**Mor Çatı'dan deprem bölgesi için çağrı: Kadınların başvuracağı mekanizmalar geliştirilmeli**

Kahramanmaraş merkezli yaşanan ve büyük yıkıma yol açan depremlerden kadın sığınma evlerinde koruma altında bulunan kadınlar da etkilendi.

Depremlerde binlerce ev, iş yeri ve kamu binası yıkılırken, buralarda bulunan kadın sığınma evlerinin akıbeti ile buralarda konaklayan kadınların durumu da merak konusu oldu.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, “Bölgede şiddete maruz kalan kadınların başvurabilecekleri mekanizmaların geliştirilmesi ve çalışan mekanizmalar konusunda da bir an önce bilgilendirilmesi önem taşımaktadır” uyarısında bulundu.

Şu değerlendirmelerde bulunuldu:

“Bölgedeki sığınaklarda kalan kadınlardan ve çocuklardan kayıp olmadığına, çoğunlukla fiziksel yara dahi alınmadığına ancak çoğu sığınanın hafif ya da ağır hasarlı olduğuna dair bilgi aldık. Alınan hasarlar ve olası artçı depremler nedeniyle önlem amaçlı sığınaklardaki kadın ve çocukların güvenle diğer şehirlere tahliye edildiği paylaşıldı. Deprem bölgesindeki illerde belirsiz bir süreliğine sığınak çalışması yürütülmeyeceği, sığınak ihtiyacı olan kadınlar için de diğer illere yönlendirme yapılacağı paylaşıldı. Bütün bunların yanı sıra kurum ziyaretlerini gerçekleştirirken bölgedeki deneyimimize göre maruz kaldığı şiddet nedeniyle destek mekanizmalarına başvurma ihtiyacı oluşan ya da oluşabilecek kadınların karşılaşılabilecekleri güçlükleri de görmüş olduk.”

Deprem bölgesinde önlem alınmadıkça kadınların şiddete maruz kalma olasılığının artacağına dikkat çeken Mor Çatı, şunları kaydetti:

"Deprem bölgesinde bir biçimde yaşamını sürdürmeye devam edebilen kadınların, şiddete maruz kalmalarının önüne geçmek için çalışmalar yapılmadığı müddetçe şiddete maruz kalma olasılıklarının arttığını söyleyebileceğimiz gibi deprem öncesinde şiddete maruz kalan, tedbir kararları bulunan kadınların olduğunu ancak deprem sonrasında ihtiyaç halinde tedbir kararı aldirmek, tedbir kararlarını uzatmak, sığınak talebinde bulunmak gibi sebeplerle başvurabilecekleri mekanizmalara erişimin oldukça güçleştiğini öğrendik. Bölgede pek çok resmi kurum ağır hasar sebebiyle tahliye edilmiş, il içindeki başka bir binada toplanmış durumdaydı. İllerde tüm düzenin alt üst olduğunu şu süreçte, kadınlar bulundukları yerde ve kendi koşullarında ilk aşamada güvenle başvuracağı yetkiliyi çadır kentlerde bulabilecek durumda değildi."

“Çalışan Mekanizmalar Konusunda Kadınlar Bir An Önce Bilgilendirilmeli”

"Kolluk kuvvetlerinin merkezleri, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi, baro, adliye, hastane gibi şiddete maruz kaldığında başvurma ihtiyacı duyabileceği resmî kurumlara toplu taşıma vb. imkânlarının olmaması sebebiyle ulaşma imkânı kısıtlı olsa da ulaşma imkânı olan binaların yerinde olmaması ve kadınların bu binaların nerede olduklarını bilmemesi sebebiyle desteksiz kalabilecekleri durumda olduğunu söyleyebiliriz. Kadınların sığınak ihtiyacı söz konusu olduğunda ise başka bir ile nakli gerçekleşene kadar güvenliğini sağlayabilecekleri mekanizmalarının henüz geliştirilemediğini görmüş olduk.

## **Platform ve derneklerden ortak 8 Mart mesajı: İstanbul Sözleşmesi'nden vazgeçmiyoruz**

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Genel Temsilcisi Gülsüm Kav ve ÇYDD Genel Başkanı Prof. Dr. Ayşe Yüksel, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'ne ilişkin mesajlarını Cumhuriyet TV'de aktardı. Platformun ve derneğin mesajı çok netti: Danıştay kararı ne olursa olsun, İstanbul Sözleşmesinden vazgeçmiyoruz.

**Gülsüm Kav sözlerine Kahramanmaraş merkezli gerçekleşen ve büyük yıkıma sebep olan depremleri anımsatarak başladı. Kav, "elbette deprem felaketinin gölgesinde bir 8 Mart geçireceğiz. Yeniden herkese baş sağlığı ve geçmiş olsun dileklerimi iletiyorum. Bir daha aynı ızdırabı yaşamamak için elimizden ne geliyorsa yapmalıyız. Bence bu sene mücadelenin konusu, 8 Mart'ın anlamı budur"** ifadelerini kullandı.

Yaşanan deprem felaketi ile kadınların yıllardır yaşadığı ayrımcılığın ve şiddetin benzerlik gösterdiğini ifade eden Kav, **"biz bu kadar büyük bir yıkımı yaşamak zorunda değildik, yaşamayan ülkeler var. Enkazdan birlikte çıkacağız diyoruz elbette ama bir daha o enkazın altında kalmamak için mücadele vermeliyiz. Nasıl toplumsal cinsiyet eşitliği sağlandığında şiddet önlenbilirse depreme dayanıklı yapılaşmanın bir yaşam tarzı haline gelmesi de ölümleri önleyecektir. Depreme ve şiddete dayanıklı bir ülkeyi mücadele ederek yaratabiliriz"** dedi.

Kav her sene düzenlenen Geleneksel Kadın Yürüyüşüne yapılan polis müdahalelerini şu sözlerle eleştirdi:

"Bu müdahaleler temel bir Anayasa hakkı ihlalidir. Kimse Anayasa'nın önüne geçemez. Kadınların bu kadar hak kaybına ve şiddete maruz kaldığı bir ülkede, kendilerini ifade etmek için alanlarda olmaları çok temel bir haktır. Yürüyüşün değil engellenmek, kadınların güvenliğinin sağlanması için kolluk kuvvetlerinin orada olması gerekir. Asıl görevleri, bu kadar acı içindeyken kadınların önünü açmaktır."

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Başkanı Prof. Dr. Ayşe Yüksel ise, "Kadınlar sorunun değil çözümün bir parçasıdır. Işıklar içinde uyusun, Türkan Saylan hocamız ömrü boyunca sorunlara çözüm bulmak için uğraştı. Derdi ki, "sorun varsa çözüm var". O kadar çok sorun çözdü ki... Mustafa Kemal Atatürk daha mücadele yıllarında bizlerin erkekler ile eşit haklara sahip olmamız ve Cumhuriyet'in ilanından sonra medeni haklara sahip olabilmemiz için çalışmalar yapmıştır. Ve demiştir ki, "Yalnız tek bir şeye ihtiyacımız vardır, çalışkan olmak." Bugün onun adımları sayesinde hayatın her alanında var olabildik. Ancak kırsalda yaşayan kız kardeşlerimiz, kadınlarımız hala okuma yazma bilmiyor. Ben Cumhuriyet değerleriyle yetişmiş bir kadın olarak,

diyorum ki, haklarımızın yasalarda olması yetmedi bu yasaların uygulanması ve hayata geçmesi gerekiyordu." şeklinde konuştu.

Ayşe Yüksel ayrıca Türkan Saylan'ın şu sözlerini anımsattı:

"Eğitimli her kadının bu Cumhuriyete borcu var."

Gülsüm Kav ve Ayşe Yüksel konuşmalarını, "İstanbul Sözleşmesi'nden vazgeçmiyoruz." vurgusu ile bitirdi. Kav, "İstanbul Sözleşmesi'nden hiç vazgeçmedik, Danıştay'ın kararı ne olursa olsun vazgeçmeyeceğiz de." şeklinde konuştu. Yüksel ise, "İstanbul Sözleşmesi yaşatır. Yürürlükten kaldırılan Sözleşmeye, 8 Mart 2024'te kavuşacağımızı umuyorum." dedi.

### **Eski Fenerbahçeli basketbolcu Birsal Vardarlı'dan ÇYDD'ye destek**

Fenerbahçe Kadın Basketbol Takımı'nın eski sporcusu Birsal Vardarlı Demirmen, sporculuk hayatıyla ilgili deneyimlerini paylaştığı 'Kaptan' isimli kitabının tüm gelirini depremzedelere bağışladı.

Sarı-lacivertli kulüpten yapılan açıklamada, Fenerbahçe Kadın Basketbol Takımı'nın efsane kaptanı Birsal Vardarlı Demirmen, kulüp tarihinde tüm branşlarda 675 ile en fazla maça çıkan ve tüm branşlarda 22 kupayla en çok kupa kazanan oyuncu olarak tanıtıldı.

Örnek bir işe daha imza attığı belirtilen eski basketbolcunun, dünya şampiyonalarından olimpiyatlara, Fenerbahçe'de kaldırdığı kupalardan kulübün Avrupa Ligi'nde oluşturduğu geleneğe ve parkelere veda ettiği ana kadarki bütün hikâyesinin anlatıldığı 'Kaptan' isimli kitabının tüm gelirini, deprem felaketiyle sarsılan illerdeki öğrencilerin eğitimi için bağışladığı kaydedildi.

Açıklamada, kitabının tüm gelirini, ortaöğretim burs projesiyle öğrencilerin eğitimi tamamlamasına destek olabilmek için Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin 'Anadolu'da Bir Kızım Var' projesine bağışlayacağını açıklayan Demirmen'in, bu adımıyla önemli bir farkındalık yarattığı ifade edildi.

Kaptan Demirmen için, 22 Aralık 2019'da düzenlenen jübile maçının bilet gelirleri de Anadolu'daki kız çocuklarının eğitimleri için bağışlanmıştı.

### **İran'da kız öğrencileri zehirleyenler 'idamla' yargılanacak**

İran'da 30 Kasım 2022'den bu yana okullardaki toplu zehirlenme vakaları dikkati çekiyor. Kum, Loristan, Tahran, Erdebil, Kirmanşah, Simnan, Mazenderan, Çeharmahal ve Bahtiyari, Elburz ve Rezevi Horasan eyaletlerinde yaklaşık yüz günde, bini aşkın öğrencinin zehirlendiği belirtiliyor. Öğrencilerde, solunum sıkıntısı, mide bulantısı, baş ağrısı ve uzuvlarda uyuşma gibi belirtiler görülüyor.

İran Yargı Erkine bağlı Mizan Haber Ajansına göre, Ejei, ülke genelinde endişeye yol açan kız öğrencilerin eğitim gördüğü okullarda yaşanan zehirlenme vakalarına dair açıklamalarda bulundu.

Ejei, *"Bu iş, 'yeryüzünde bozgunculuk çıkarma' suçlarından biridir. Bu işin failleri tespit edilip yakalandığında, hiç şüphe olmadan kanunda yer alan 'yeryüzünde bozgunculuk çıkarma' suçunu işlemekten yargılanacaklardır"* dedi.

İranlı yetkili, fail ve işbirlikçilerinin ivedilikle kanunda yer alan en ağır cezaya çarptırılmalarını özellikle takip edeceklerini vurguladı.

İran Ceza Kanunu'nun 286. maddesi uyarınca "yeryüzünde bozgunculuk çıkarma" suçunu işleyenler idamla yargılanıyor.

İran lideri Ali Hamaney, açıklamasında, zehirlenme vakalarına ilişkin yetkililere olayın üzerine ciddiyetle gidilmesi ve faillerin en şiddetli cezaya çarptırılması talimatını vermişti.

Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi, şüpheli zehirlenme olaylarını araştırmak üzere 1 Mart'ta İçişleri Bakanı Ahmed Vahidi ve İstihbarat Bakanı İsmail Hatib ile Sağlık Bakanı Behram Aynollahi'yi görevlendirmişti.

Rejim muhaliflerinin iddiasına göre, olayın ardında, kadınların başını çektiği Mahsa Emmini gösterilerinin intikamını almak isteyen İran yönetimi içerisindeki bazı radikal gruplar bulunuyor.

Tahran yönetimine yakın kaynaklar ise olayın ardında halkı yönetime karşı kıskırtmayı amaçlayan rejim karşıtı unsurların bulunduğunu öne sürüyor.

**Mahkemedен devrim niteliğinde karar: 25 yıl yaptığı ev işlerine karşılık 4 milyon TL tazminat kazandı**

İspanya'nın güneyindeki Endülüs özerk bölgesine bağlı Velez-Málaga'da mahkeme, bir adamın boşandığı eski eşine, "25 yıl boyunca ücretsiz ev işleri yaptığı" gerekçesiyle 200 bin Euro (Yaklaşık 4 milyon TL) tazminat ödemesine hükmetti.

Mirror'da yer alan habere göre Yargıç Laura Ruiz Alaminos, Ivana Moral'in kocasına, boşanma anlaşması çerçevesinde bu yüklü miktarı ödemesi talimatını verdi. Söz konusu miktarın, evlilik süresince yapılan işlerin asgari bedeline dayandığı kaydedildi.

Süreç şu şekilde işledi:

Mahkeme, evliliklerinin "mal ayrılığı rejimine" tabi olduğunu, yani her iki tarafın da kazandığı her şeyin sadece kendilerine ait olduğuna hükmetti. Bu durumda Ivana'nın, çiftin yıllar boyunca elde ettiği servet ve gayrimenkullere erişimi kalmamıştı.

Habere göre yargıç bu kararın ardından, Ivana'nın tüm ev işlerinden sorumlu olduğunu tespit etti. Mirror tarafından elde edilen boşanma kararına göre Ivana, vaktini "evde çalışarak, yani eve ve aileye bakarak" geçirmişti.

Cadena Ser radyosuna demecinde, "kocasının ev dışında çalışmasını istemediğini" belirten Ivana, sözlerine şöyle devam etti:

"Kendimi sadece ev işlerine, kocama ve eve bakmaya adadım. Kocam ev işlerini yapmak gibi özel bir rol üstlenmemi sağladı, öyle ki başka pek hiçbir şey yapamaz hale geldim..."

Mahkeme ayrıca eski kocanın, biri reşit olmayan, diğeri de 18 yaşından büyük olan kızları için kadına aylık bakım ücreti ödemesi gerektiğine de hükmetti.

Cadena Ser radyo kanalına göre, Ivana sonuçtan oldukça memnun.

Eşlerin eski eşlerine ev işleri için ödeme yapmasının emsali olan ilk karar, Pekin'deki bir boşanma davasında görüldü.

Bayan Wang, eski kocası Bay Chen için harcadığı düşünülen "beş yıllık ücretsiz kol emeği karşılığında, mahkeme kararıyla 50 bin yuan (yaklaşık 135 bin TL) tahsil etti."

Karar, Çin'de yeni medeni kanunun yürürlüğe girmesinin ardından; çocuk yetiştiren, yaşlı akrabalara bakan ve ev işlerinde daha fazla sorumluluk üstlenen eşlerin, boşanmada ek tazminat talep etme hakkına sahip olmasının ardından alındı.

Gelecek sayımızda kadınların daha güzel kazanımlar elde ettiği haberleri bulup sizlerle paylaşmayı umut ediyoruz.

24 Mart 2023

## HAK MI HUKUK MU LÜTUF MU?

### DEPREM SÜRECİNDE YAŞANAN HAK İHLALLERİ VE YAPILMASI

#### GEREKENLER

**KONUK: Avukat Özlem AYATA**

**SÖYLEŞİYİ YAPAN: Şule SEPİN İÇLİ**

**Şule:** Sevgili Umudun Kadınları dinleyenlerimiz,

Yine Özlem Ayata'yla birlikte 'Hak mı Hukuk mu Lütuf mu' köşesindeyiz. Bugün sizlerle deprem bölgesindeki hukuksal süreçlerden söz edeceğiz. Hoş geldin Özlem.

**Özlem:** Hoş bulduk, teşekkür ederim.

**Şule:** Evet, sen istersen deprem sürecindeki hukuki süreçlerden bir başla.

**Özlem:** Dünya çok acı. Hepimiz çok üzüldük. Coğrafyamızın yakın tarihte gördüğü en büyük felaket. Çok büyük bir bölgeyi etkiledi: Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Akdeniz, İç Anadolu Bölgesi'ne varana kadar etkiledi. Burada 11 il çok ağır hasar gördü hatta yurt dışında Suriye, Filistin, İsrail, Mısır'da bile hissedilen bir deprem yaşandı ve Suriye ve Lübnan'da da ciddi yıkım ve can kaybı oluştu. Evet, bu coğrafyamızda yakın tarihte yaşanan en büyük doğal afet ama felakete dönüşmesi insan eliyle söz konusu oldu. Aslında, bu kadar büyük doğal afet başka ülkelerde de

oluyor. Japonya örneği çok sık veriliyor ve orada da daha büyük, şiddetli depremler olmasına rağmen, bugün felakete dönüşmüyor, neden acaba? Bir felakete dönüşmemesini beklememiz, istemememiz bir hak mı? Bunlardan biraz bahsedelim ama şöyle bir çerçeve çizmek istiyorum. Resmi rakamlara göre elli binin üstünde insanımızın öldüğü kayıt altına alındı. Daha kayıtlar var, bulunamayanlar var. Gene resmî rakamlara göre 129.000'dan fazla yaralı olduğu söyleniyor. Ama bir yandan bir Tweet paylaşımında, yaklaşık 180.000 GSM numarasının artık kullanılmıyor olduğu yazılıydı ve yaklaşık 110.000 kredi kartı hesaplarının hareketsiz olduğu söyleniyor. Resmi sayının çok üzerinde rakamlar olduğunu düşündürüyor bu sayılar bize. 5 milyondan fazla insanın o bölgeden göç ettiği söyleniyor. Teyitli 5 bin bina yıkımı var. Bulunamayan ya da bulunsa bile gerek korktuğu için gerekse yanında yakını olmadığı için ya da konuşmayı bilmediği için kimliği tespit edilemeyen çocuklar, uyumayan çocuklar var.

Burada tabii çok çeşitli hukuk meseleleri gündeme geliyor; en basitinden, ölümle birlikte sona eren evlilik dolayısıyla mal rejiminin tasviyesi davaları ama bunlar tabii yakın zamanda görülecek şeyler değil çünkü şu an orada insanlar hayatta kalmaya çalışıyorlar, en acil yaşam ihtiyaçlarına ulaşmaya çalışıyorlar, en hızlı yapılan şey de delil tespiti. Oradaki binaların yıkılmasına neden olan bir kusurlu olabileceğini düşündükleri sorumlulara dair dava açmak için delil tespiti yapılması oldu. Burada çizdiğimiz çerçeve çok ürkütücü. Ben alanı bizzat görmedim ama düşünün ki İslahiye'nin yarısı yok oldu. Sayılardan öte, Hatay'ın asla bir daha aynı yerde, aynı şekilde kurulması mümkün değil. Bu orada yaşayan depremzedelerin gözlemi. Orada gerçekten nasıl bir büyük felaketle karşı karşıya olduğumuzu gösteriyor. Orada da çok fazla ihlal var; pek çok rapor yayınlandı. Örneğin, EŞİK kadın örgütlerinin bir araya gelerek oluşturduğu bu platform daha yakın zamanda oradaki kadınların insan hakları ve genel olarak insan hakları ihlalleriyle ilgili bir rapor yayınladı, TOHAV'da bir rapor yayınladı. Aynı zamanda Tabipler Odası da sağlık hakkı ihlallerine ilişkin, inşaat Mühendisleri Odası ilk gözlemlerine ilişkin yıkımın neden bu kadar yüksek olduğunu inceleyen Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu çeşitli raporlar yayınladılar. Bütün bu raporlar sonucunda bizim gördüğümüz, çok geniş çapta bir hak ihlali olduğu. İlk olarak yaşam hakkı ihlali. Oradaki ölümlerin hepsi açık birer yaşam hakkı ihlali tartışmasını gündeme getirdi, yaralanmalar vücut bütünlüğünün ihlali, insanların evsiz kalması barınma hakkı ihlali tartışmasını gündeme soktu. İnsanlar uzun sürelerle ambulans veya sağlık ekibi beklediler, yaralananlar zamanında müdahale görememiş oldu. Bu da sağlık hakkının ihlalini gündeme getirdi.

Buradan, bizi hukuk meselelerine getirecek olan İnşaat Mühendisleri Odası'nın raporundan bahisle, çok sayıda binanın yıkılma nedenlerini tespit etti. İlk tespiti, binaların çoğunun zayıf ve kötü zeminlere yapılmış olması. Bu binaların zayıf zeminlere yapılmasının pek çok sorumlusu var. Bunlardan biri de idare. müteahhitler, yükleniciler... Bu binaların inşaatının başından sonuna kadar

uzmanlık sergileyerek yapma yükümlülüğüne sahipler. Buna ‘Eser Sözleşmesi’ denir. Burada işi alanlar, doğru yeri seçmek, doğru projeyi çizdirmek, doğru malzemeyi kullanmak zorunda. Örneğin müteahhit ucuza getirmek için kalitesiz malzeme kullanmak istediğinde “hayır. Burası iyi değil, yasal yükümlülüklerimizi şurası karşılıyor” demek zorundadır. Tabii ki müteahhitlerin çok ciddi bir sorumluluğu var ama bu binalara inşaat ruhsatı, oturma izni, iskân veren, elektriği, suyu bağlayan yerel yönetimlerin, bakanlıkların sorumlulukları var. Kentsel dönüşümdeki onay bakanlıklardan alınıyor, biliyorsunuz. İmara açılan bölgeler mesela Adana’da yıkılan evlerin tamamı ovaya yapılmış. Ovaya imar izni verilmeseydi, müteahhit istediği kadar çalsın-çırpsın, bu kadar bina yıkılmayacaktı. Dolayısıyla, bu kötü sonuçla doğrudan illiyet rabıtası var.

İnşaat Mühendisleri Odası’nın ikinci tespiti, malzemelerdeki zafiyetin bu yıkımlara neden olduğu. Üçüncüsüyse yapısal zafiyetler. Örneğin projelerin yanlış çizilmesi, kolon ve kirişlerin kesilmesi ya da proje uygulandıktan sonra yapılan değişiklikler.

Burada afet sonrasında, afet yönetiminde de pek çok sıkıntı yaşandı. Hava koşulları da kötüydü, yollar zarar gördü, hava limanının zarar görmesinin de çok büyük etkisi vardı. Bunun yanında, acil müdahale ve arama-kurtarmada da çok ciddi sıkıntılar yaşanmıştı. Bu, 99 depreminden sonra kurulan AFAD ve ülkenin stratejik planları, ülkenin afet planları, acil afetlerde uygulanacak planlamalar... Bunların zamanında yapılmış ve hayata geçirilebilir olması gerekirdi. Bunlar zamanında yapılmadığı için gıdaya, temiz suya, tuvalet ve hijyene ulaşımında depremzedeler çok güçlük çekti. Örneğin, mobil tuvalet bölgeye altı gün sonra gidebilmiş, yemek, şişe su 48 saat sonra ulaşabilmiş ve 13. gün hâlâ akan temiz su yok, hâlâ o şişe sularla insanlar ihtiyaçlarını gidermeye çalışıyorlar. Bu korkunç!

**Şule:** Bu süreci böyle anlatırsak, işin içinden çıkamayız.

**Özlem:** Hayır, ben şuraya bağlanmak istiyorum. Bu ağır tablo tabii ilk depremin büyüklüğünde üç tane deprem arka arkaya yaşandı. Evet, bu bir problem ama buradaki asıl problem buraya bizim İnsan Hakları Hukuku bakış açısıyla ve toplumsal cinsiyete duyarlı bakış ile bakmamız gerekiyor. Bu bakış açısıyla asıl gördüğümüz şey, bilime kulak asılmıyor olması, ortaya çıkan bu felaketi aklamak, kâr ve rant hırsı, bir de ayrımcılık. Ölüm sayılarının bu kadar artması, bu hak ihlallerinin yaşanmasının temel sebebi diye düşünüyorum.

Aslında olağan üstü hal ilan edilmesi, bölgeye daha hızlı gidilebilsin, yardımlar daha hızlı ulaşabilsin ya da hukuki süreçler çeşitli kolaylıklar sağlansın diye ama gene 99 depreminin önce ve sonrasında çıkarılan yasalarla afet yönetmeliğine, afette açılacak davalara afetle ilgili yürütülecek uyuşmazlıklara dair sağlanan kolaylıkların yer aldığı, pek çok yasal düzenleme zaten vardı. Bunlar ne demek istiyor bana olağanüstü hal tabii ki hızlı ve yerinde tedbirlerin alınabilmesi içindi ama tek çare olağanüstü hal değildi. Yasa orada bir avukata vekâlet verme şartı aramıyor yani bir avukatı

sen el yazınla yetkilendirebiliyorsun. Bu çok önemli bir şey. Zaten her yer yıkılmış, viran olmuş, hukukî haklarını arayacaksın, avukat bulmak böylesi bir yıkımda çok zor. Bunu yapmak için noter bulacaksın, vekâlet çıkaracaksın ya da avukatta vekâletin var ama avukatın bürosu da yıkılmış... Bu açmazları aşabilmek için alelade bir yetkilendirmeye hukukî süreç başlatılabiliyor. Bu zaten vardı. Afet kaynaklı davalara adlî yardım kapsamında bakılacağı düzenlenmiş. Bu demektir ki, senden harç almayacak yani sen o afetin zarar göreni olarak bir tazminat davası açtığımda, tazminatla orantılı olarak bir harç ödemem gerekirken afet bölgesindekiler adlî yardım kapsamında olduğu için herhangi bir tazminat alınmayacak adli yardımdan. Normalde ben burada bir tazminat davası açsam, devlet benden talep ettiğin tazminatla orantılı olarak yargılama gideri ve harç alır. Deprem bölgesindeki insanların adalete erişimi kolaylaşsın diye bu uygulama kaldırılmış. Bu nedenle bölgede bir süre sonra ilgili bir görevlendirme yapıldı. Barolar Birliği'nden 1500 avukat gitti. Onun dışında bölgeye savcı görevlendirmeleri yapıldı. Sebebi de şu; 12-14. günün sonunda enkazlar toplanmaya başladı ve her enkaz bir suç mahali aslında. Orada binlerce insan öldü. Eh, ölen insanların yaşam hakkı ihlal edildi. O müteahhidin bir kusuru varsa, yanlış imalattan dolayı yıkılmasına neden olmuşsa, hukuk önünde hesap verecek. O kepçelerle o enkazlar kaldırılıp atılırsa, deliller kaybolup gidecek. O yüzden bölgede çok ciddi bir delil tespiti faaliyeti yapıldı. Bu tespitler yapılırken o apartmanın sakinlerinden bağımsız bir taleple de yapıldı. Kayıt altına almaya çalıştılar. Ne kadar becerilebildi bilmiyoruz. Gerçi 99'dan sonra aralıklarla gelen beklenmedik deprem yönetmelikleriyle betonun niteliği, birbirine bağlanacak demirlerin özelliği, bir alandan geçecek demir sayısı, yani özellikle deprem bölgelerinde yapılacak inşaatlarla ilgili pek çok yasal zorunluluk var. Yıkılan binalarda bu kıstaslar uygulanmış mı, uygulanmamış mı? Eğer enkazlar kaldırılırsa, deliller tespit edilemeyecek. Bu nedenle bir an önce parçalar toplandı; enkazlardan demir, beton örnekleri alındı. Çünkü 99 depreminde bunu çok yaşadık. Tek bir kişinin adıyla anılan Veli Göçer tutuklandı ama gerçek sorumlular bulunamadı. Ölenler öldüğüyle, yaralananlar, organ kaybedenler sakatlıklarıyla geriye kaldı. Bu sefer barolar da hukukçular da bu süreçte daha aktif yer aldılar. Adapazarı, İzmit depreminde dilimiz yandığı için hemen delil tespiti için çok ciddi bir ön çalışma başlatıldı. Şimdi evleri yıkılan, hayatta kalanlar, orada hayatını kaybedenlerin yanında, onlar yıkım sonrasında zarara uğramış insanlar. Hukuk nazarında da bu zarara uğramış insanların hukuka başvurarak birtakım uğradıkları zararların tazmin edilmesini isteme hakları da var. Bunun dışında aynı zamanda ceza hukukuna göre de bu sorumluların yargı önünde cezalandırılmasını talep etme hakları var.

Kimler sorumlu diye düşünersek, yönetmeliklere uygun davranmayan müteahhitler, zayıf beton kullanmışsa, yapılmaması gereken, altından fay geçen bir yere yapmışsa, kat sayısını fazlalaştırmışsa, ya da projeye onay alırken başka türlü göstermişler, iskanı alındıktan sonra

balkonları içeri katıp da köşe kolonları zafiyetli yapmışsa %100 kusurludur zaten . Mesele bunların ispat edilmesi. Bundan doğan zararın tespit edilmesi. Bunun dışında, diyelim ki kiracıyız. Gene zarar gördük. Gayrimenkul bize ait değildi ama eşyalarımız zarar gördü ya da bedensel zararlar gördük, müteahhitle birlikte sahibinin kusuru sorumluluğu var. “Ben kiraladım, bilmiyordum” deme şansı yok. Müteahhidin kusurlu, yapı sahibinin kusursuz sorumluluğu var. Belediyelerin, burayı imara açan idari sorumluların, inşaat ruhsatı verenlerin, yapı denetim firmalarının iskân ruhsatı veren birimlerin tamamının hem cezai hem de hukuki sorumluluğu var. 99 depreminden sonra yapı denetim firmaları kuruldu. Bu firmalar, işi yaptırana ve müteahhide sorumlu olarak çalıştı. Bir süre sonra bu tartışılır hale geldi. Parasını işveren veriyorsa, sağlam olduğunu söyler. Bunların sorumluluğunu kim soracak. Bir süre sonra bunlar idareye bağlandı, tescillendi ve daha kontrollü hale geldi. Dökülen bütün betondan örnek alıp kayıt tutma, demirlerin sayısı, nasıl bağlandığı gibi konularda denetleyenlerin raporları ve onayları olmadan bir belediyenin oturum verme şansı yok. Önemli olan, bu raporların ne kadar gerçeğe ve hukuka uygun hazırlanıp hazırlanmadığı. Bu sorumlulardan, zarar gören tazmin isteyebilir. Evini, arabasını kaybeden herkesin, tazmin edilmesini isteme hakkı var. Zaman aşımı önemli değil. İzmir depreminden sonra yargıtay kararları var. Binanın yapıldığı ve teslim edildiğinden itibaren zaman aşımı işletilirse, zaman aşımı dolar. Depremin olduğu andan itibaren zaman aşımını başlattı yargıtay.

**Şule:** Dava açıp kazanan var mı?

**Özlem:** Var tabii. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin farklı bir kararıyla açıklayabiliriz bunu. Ümraniye’de çöplük patlamıştı ve pek çok insan ölmüştü. Çöplüğe yakın yerlerde gecekondular var. İmar ve ruhsat yok. Türkiye’deki mahkemeler, belediyenin bir sorumluluğunun olmadığına karar verdi. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, “sen oraya imar vermemiş olabilirsin ama önlemen lazımdı. Bu insanlara başka yer gösterecektin. Bu riski ön görüp izin vermeyecektin, sorumlusun” dedi. Burada da deprem fayının üzerinde bina yapıyorsan, sorumlusun. Stratejik planını yaptıysan, arama kurtarma ekipleri ulaşamıyorsa, sorun var demektir. İnsanlar 7-8 gün göçük altında kaldılar, yardım ulaşmadı, güvenlik sağlanamadı, hırsızlık oldu. Sadece dikiş atılıp gönderilen hastalar oldu. Sağlık hakkına ulaşamadılar. 11 ildeki kadın doğum da dâhil olmak üzere 15 hastane zarar gördü. Önümüzdeki ay doğum yapacak 25 bin kadın var. Hamile takibi, anne-bebek takibi, mama, su yok. Hava koşullarının ağırlığı, alanın büyüklüğü, işleri zorlaştırdı. Türkiye’de bitmeyecek davalar açılacak. Avrupa İnsan Hakları Mahkeme’sine taşınacak çünkü Anayasanın yaşam hakkı, sağlığa erişim, barınma hakları ihlal edildi. Temiz pede, tualete erişim sorunundan idare sorumlu. 6284 uzaklaştırma kararı almış, boşanma aşamasındaki kadınlar çadır kentlere soyadı ve akrabalık durumlarına göre yerleştirildi. Eşini öldürmeye çalışan kocayla aynı çadıra koydular. Adam kadını yaktı ve artçı sarsıntılar nedeniyle kaynar su döküldüğünü öne sürdü.

Şiddet vakalarını önleyecek bir mekanizma kurulamadı. Bunlarla ilgili talepkâr olup olayların peşini bırakmadan dava açmalıyız. Cinsel sağlık, üreme sağlığı ile ilgili hiçbir destek yok. Özel duş alanları, açık alanlarda yeterince aydınlatma yok, kaç kadının tacize ve tecavüze uğradığını bilmiyoruz. Ailelerden şikâyet olmayınca Aile Bakanlığı müdahale etmedi. Genç kızlar bilmedikleri ortamlarda kaldılar.

**Şule:** Yeni yapılacak binalarla ilgili konuşalım.

**Özlem:** Bizi büyük bir deprem bekliyor. İstanbul’da bölgenin yüzde 40’ının Dask sigortası var, yüzde 60’ının yok. Yapmışlar ama yenilememişler. Yenilememek de aynı sonucu doğuruyor. Banka kredisi alınca banka Dask yapıyor. Aradan yıllar geçince yapmıyorlar. Bir yakınımın İzmir depreminden sonra evi ağır hasarlıydı. Dask yenilenmediği için para alamadı. Şu an yıkılan binalar için bölgede sigorta ödeme yapmaya başladı.

**Şule:** Evi hasarlı olanlara para ödendi, Daskları yoktu, neye göre ödeme yapıldı?

**Özlem:** Sosyal yardım özel bir uygulama çıkararak verdi. Zaman sınırlamasının devreye girdiği durum şöyle olabilir: eviniz ağır hasarlı olduğu halde, az hasarlı tespiti yaptılar. Üç gün içinde kredi alanların itiraz etmesi gerekir. İstanbul’da herkes oturduğu binanın durumunu öğrenmek istiyor. Bir kısmı da tespit yapıldığında sokakta kalacağından korkuyor. Belediye riskli olduğunu tespit ettiği binayı 90 gün içinde boşaltmak zorunda. Tapuya da binanın riskli olduğuna dair şerh düşüyor. Ev sahibine de kiracısına süre vermesini, onun çıkmamasından sorumlu tutulacağını söylüyor. Kiralar arttığı için evlerinden çıkamıyorlar. Milyonlar bu çaresizliği iliklerine kadar hissediyor. İdarenin yapması gerekenler var. Apartman yönetimleri olağanüstü toplantı yapıp deprem dayanıklılık performans raporu alacaklarına dair karar alabilirler. Özellikle bu işi yapan, üniversitelerle birlikte çalışan güvenilir firmaları araştırmak gerekir. İTÜ’de deprem mühendislerinin kurduğu enstitü var. Özel mühendislik firmalarıyla çalışıyorlar. Piyasada bakanlıkla çalışan sertifikalı firmalar var.

**Şule:** Vatandaşın evini yapan müteahhit, Bakanlığın anlaşmalı firması olduğu için yaptığı evi hasarlı buluyor ve güçlendirme yapmak için büyük para istiyor. Böyle bir güvensizlik de oluşmuş devlete karşı. Şu meseleye de değinebilir misin? Evinin hasarlı olmasından korkuyor çünkü satılırken daha ucuza gidecek endişesi var. Bu yüzden test yaptırmak istemiyor.

**Özlem:** Bu testi yaptırmadı ve evini kiraya verdi. Bir sorun olduğunda ev sahibi de sorumlu. Bir banka, bina hasarlı olduğu için taşınmış, orayı kiraya veremiyor. Bu bir duyum. Piyasada çok firma var, güçlendirme işi çok pahalı. İnsanlar kime inanacaklarını bilemiyor ve şaşırmış durumdalar. Belediye ‘Hızlı Tespit’ diye bir başvuru açtı. Kiracılar da başvurabiliyor. Buradan çıkacak sonuç, 6306 sayılı yasa kapsamında değil. Bu sonuçla kimse evini boşaltmak durumunda değil. Böyle bir garanti veriyor. İnternette araştırabilirler. Kira kontratı ya da elektrik faturasının

fotoğrafını yükleyebiliyor. Adresi veriyor. Sıraya giriyorlar. Şu an sırada 500 bin kişi var. Belediye ekip sayısını artırdı. Riskli ilçelere göre öncelik verdi. Hızlı tarama yapıyor. Çekişle kolonlara, zemine bakıyor, kolonlarda sıyırma yapıyor. Bunları raporluyor. Hepimizin oturduğu binaların ve işyerlerinin durumunu öğrenmesi lazım. Mahalle olarak örgütlenip hazırlık yapmak gerekir. Muhtarlarla birlikte çalışan afet gönüllüleri var. İstanbul için bina, nüfus sayısı, depremin büyüklüğü düşünüldüğünde, iki günde ulaşmak da mümkün değil. Herkes bölge bölge, site site planlarını yapmalı. Millî Eğitim Bakanlığı önceden bütün okullar için istediği depreme dayanıklılık raporu alma konusunun süresini kısalttı. Deprem bilincini artırmak gerekiyor. Hastaneler için de bunların yapılması lazım. Hamidiye, sismik izolatör sistemiyle yapılmış. Depremle birlikte hareket eden bir sistem. İstanbul'da 6 Şehir Hastanesi bu sistemle yapılmış. Bundan sonra yapılacak hastanelerin de aynı sistemle yapılacağını duymuştum. Kamu binalarının da güvenliği çok önemli.

**Şule:** İnsanlar bu güçlenmeyi kendi olanaklarıyla yaptıracaklar. Devlet destek olmuyor.

**Özlem:** Şimdilik öyle evet. Belki ileride kentsel dönüşümde olduğu gibi, bankalar kredi verirken, teşvik edici uygulamalar yapmak zorunda kalacaklardır. Dönüşüm olmak zorunda. Olmadığında idare de sorumlu. İnsanlar son bir yıl içerisinde yoksullaştılar. En az 250 bin lira fiyat çıkıyor bir daire başına. İnsanların çoğu aç.

**Şule:** Belirtmek istediğin başka maddeler varsa onları da alıp toparlayalım istersen.

**Özlem:** Çarpıcı bir istatistik: Türkiye'nin nüfusu 85 milyon. 330 bin müteahhit var. Almanya nüfusu 83 milyon, 3800 müteahhit var. Müteahhit uzman olacak, inşaatı başından sonuna götürecektir, kendi uzmanlığı yoksa uzman hizmeti satın alacak, ilime ve fenne uygun, deprem bölgesine dayanıklı binalar inşa edecek. Dünya çapında yapılan afetlerle ilgili istatistiklerde, kadın ve çocukların erkeklere göre 14 kat daha fazla hayatlarını kaybettikleri ortaya çıkmış. Kadınlar üzerlerini giyerek dışarı çıkmaya çalışırken, iki deprem arasında çocuklarına kıyafet almak, yemek yapmak için eve girerek hayatlarını kaybettiler. Kadınların hayatlarını kaybettikleri yeri bile toplumsal cinsiyet belirliyor. Kadınların çocuklarını kurtarmaya çalışırken hayatlarını kaybettikleri ortaya çıktı. Kadınların, çocukların, deprem bölgesinde yaşayan herkesin çok ciddi hak ihlalleri oldu. 11 Aralık 2022'de verilmiş bir imar affı kanun teklifi vardı. Deprem olmasaydı, yine af çıkacaktı. Sorumlular konusunda yargı son sözü söyleyecek. Bu mücadelede herkese kolaylıklar, sabır, azim diliyorum.

**Şule:** Umudun Kadınları Dergisi olarak çok teşekkür ediyoruz. Bayağı ayrıntılı hazırlanmışsın. Süremiz olsaydı, daha çok konuşacaktın. Dergimiz adına, deprem bölgesinde bütün hayatta kalan insanlara sabır ve mücadele, bizim için de sadece dayanışma, destek diliyorum. Umarım daha duyarlı politikalar geliştiren iktidarlara buluşabiliriz ki en azından bu insanların yaraları sarılsın ve bir daha bu ihmaller yaşanmasın.

**Özlem:** Felaketlerin ihmallere dönüşmesi önlensin.

27 Mart 2023

## YÜZÜMÜ GÜNEŞE ÇEVİRDİM

**YAZAN: Ebru BOZCUK**

**ebrubozcuk@hotmail.com**

Yüzümü güneşe çevirdim... Pencereyi hafifçe aralayıp dışarıdaki havayı soludum. Sonra cam kenarındaki o meşhur koltuğuma oturdum... Bir süre sessizce güneşin yüzümü ısıtmasının keyfini sürdürdüm. Kim bilir belki kalbimin odaları da ısınır diye geçirdim içimden... Hiç bir şey yapmamanın, o telaşsız sıradanlığın tam ortasındayım... Aslında bir şey yapmak istememenin hafif depresif hali de diyebiliriz bu duruma...

Her yıl, bu aylarda güneş, öğleden sonraları evimi ziyaret etmeye başlar... Evin içine sızan bu ışıklar garip bir sevinç de yaratır içimde esasında... Sanki birisi bana "seni anlıyorum" der gibi ya da yaşanmış bir günün hediyesi, sarıp sarmalanmak gibi gelir bana...

Uzun süre kıpırdamadan duvardaki gölge oyunlarını seyrediyorum. Hiçbir şey yapmadan, anda kalarak (ki bu çok zordur...)

Ne eksikim ne fazla...

Hepimiz gibiyim aslında... İyileşmek, yeniden umutlanmak istiyorum. Birileri yas çekerken, birileri ölürken, sahipsiz çocuk gözlerine bakarken mutlu olmak mümkün olmuyor ki...Ama biz yaşıyoruz işte... Yine markete alışverişe gidiyorum, yemek yapıyorum, evi temizliyorum, açsere (çamaşırılığa) yorgun çamaşırları asıyorum, haberleri, dizileri seyrediyorum... Bir yandan bunları yapabildiğim için şükrediyorum, bir yandan da bir şeylerin artık eskisi gibi olmadığını anlıyorum... Galiba yeni normalimize uyum sağlamaya çalışıyorum.

Hayatın gelip geçiciliğini, öyle uzun vadeli planlar yapmanın anlamsızlığını, zoraki ilişkileri yürütme çabasının beyhudeliğini düşünüyorum... Ne çok şeyden vazgeçtik ne çok şeyi erteledik bunca yıl, onu düşünüyorum...

Mesela:

- ✦ Bana iyi gelmeyen insanlarla görüşmüyorum artık.
- ✦ İstemediğim hiç bir şeyi yapmıyorum.
- ✦ Büyük bir gönül ferahlığıyla "olmasa da olur" diyebiliyorum...
- ✦ Diretmiyorum, direnmiyorum artık.
- ✦ Elimde olanın kıymetini çok iyi biliyorum.

✦İstediğim hayatı inşa edebildiğim için kendime her gün teşekkür ediyorum.

✦Kimseleri alttan almıyorum artık, sadece uzaklaşıyorum.

✦Özlediğime kocaman sarılıyorum.

✦Sevdiğime, onun beni ne kadar sevdiğini hiç sorgulamadan, "seni çok seviyorum" diyorum hesapsızca...

✦Bazen bağıra bağıra ağlıyorum... Kendimi güçsüz, yalnız hissediyorum ama o da iyi geliyor sanki. Sonra gelip geçiyor o hal.

✦Bazen çok korkuyorum. "Korkma, yanıdayım" diyecek bir nefes arıyorum... En çok da babamı özlüyorum o anlar.

Sonra olur olmaz bir şeye gülerken buluyorum kendimi. Aldığı kadar, olduğu kadar yaşayıp gidiyorum işte... Tüm bunları yaşarken, "akşama ne pişirsem?" ya da "şu birikmiş ütüyü bugün yapsam mı ki?" diye derken buluyorum kendimi... İşte öyle... Ama her şeye rağmen, en yakın can yoldaşım 'UMUT' la yaşıyorum hepimiz gibi... Yeni normalimiz gibi, geldiği gibi, direnmeden...

Haaa sahi akşama ne pişirsem ki?...

Mart 2023

## DEPREM, İNSANLIĞI SOSYALİZME DAVET EDİYOR

**YAZAN: Turhan İÇLİ**

[turhan.ikli@gmail.com](mailto:turhan.ikli@gmail.com)

Ülkemiz, bölgemiz ve bütün dünya, son birkaç yıldan beri büyük doğal afetlerle sarsılıyor. Covit-19 salgını milyonlarca can kaybına yol açarken devasa boyutlarda maddi ve manevi tahribata neden oldu. Salgının olumsuz etkileri giderilemeden yangın, su baskını gibi felaketler bastırdı. 6 Şubat'ta üst üste yaşanan ve ülkemizde son yüz yılın en büyük deprem felaketi olarak kayda geçen 7.7 ve 7.6 şiddetindeki iki deprem tüm bunların üzerine tüy dikti.

Yetkililer, 350 bin dolayında insanımızın yıkılan on binlerce binanın enkazı altında kaldığını söylüyor. Şu ana kadar 50 bin can kaybımız olduğu kayda geçmiş bulunuyor. Yaklaşık 120 bin kişinin de kurtarıldığı belirtiliyor. Bu kurtulanların pek çoğunun yaşamına sakat olarak devam edeceği kesin. Halâ göçük altında 180 bin kişinin bulunduğu tahmin ediliyor. Beş yüz atom bombası şiddetinde olduğu söylenen depremde meydana gelen maddi kaybın on milyarlarca liranın üzerinde olduğu muhakkak. Uzun yıllar etkisini sürdürecektir olan manevi tahribatın hesabını yapmak

ise olanaksız. Bu hesabın içinde depremlerin komşu ülkelerde yarattığı can kaybı ve tahribat yok. Ortaya çıkan tablo insanı dehşete düşürüyor.

Doğal afetler, insanlar arasında dil, din, cinsiyet, etnik köken, inanç, siyasi görüş, ayrımı yapmıyor. Varsıla da yoksula da eşit davranıyor. Her ne kadar varsıllar, felaketlerin sonuçlarından korunmak için birtakım önlemler alınması konusunda avantajlı iseler de bu mutlak bir şey değil. Ekonomik ve sosyal eşitsizlik nedeniyle oluşan sınıf farklılıkları doğal felaketlerin umurunda olmuyor.

Burada soru şudur: Bu boyutta bir felaketin siyaset dışı olduğu şeklinde bir değerlendirme, yaşamın gerçekleriyle örtüşmekte midir? Bir başka anlatımla bu felaketin sonuçlarının politik önceliklerden ve tercihlerden bağımsız olarak ele alınması olanaklı mıdır?

Elbette deprem bir doğa olayıdır. Yerküremizin güneşten kopup bağımsız bir dünya olarak oluşum sürecinde büyük yer hareketlerinin iklim değişikliklerinin, bizim felaket olarak tanımladığımız deprem, sel, su baskını, toprak kayması gibi olayların meydana gelmesi kaçınılmazdır. Mesele, bu oluşum ve olayların felakete dönüşümünün engellenmesi için gereken önlemlerin alınması; başka bir anlatımla onlarla uyumlu ve barışık yaşamının öğrenilmesidir. Dünyanın deprem haritası bilindiğine, yer altı enerji devinimleri bilim insanları tarafından takip edildiğine ve nihayet depreme dayanıklı yapı teknolojileri gelişmiş olduğuna göre neden fay hatları üzerindeki yerleşimlerin önlenemediği, depreme dayanıklı yapılar inşa edilemediği sorgulanmalıdır. İşte politika tam da bu noktada devreye giriyor. Devletin planlı bir kentleşme ve yapılaşma politikası var mıdır? Yoksa kentleşme ve yapılaşma tercihleri, özel mülkiyet ve serbest piyasa düzeninin acımasız orman kanunlarına terk mi edilmiştir? Başını sokacak konut sahibi olmak isteyen dar gelirli yurttaşlar kendi olanakları ve kaderleriyle baş başa mı bırakılmıştır? Evet, bu bir politik tercihtir ve ne yazık ki, Türkiye’de uzun zamandan beri denetimsiz ve sorgulanamaz vahşi bir piyasa mekanizması işliyor.

Aslında yedi bin yıldır insanlık, özel mülkiyet sistemine geçti geçeli kurt dalamış keçi sürüsüne dönmüş; atomuna dek parçalanmış; yalnızlaşmış ve kendi kaderiyle baş başa bırakılmıştır. Yedi bin yıldır sömürü, soygun ve rant hırsı, ekonomik ve toplumsal süreçlerin merkezine yerleşmiştir. Büyük kalabalıklar tamamen mülksüzleştirilmiş; toprak dahil bütün üretim araçları bir avuç mülk sahibinin elinde toplanmıştır. Bu oligarşik zümre, sahip olduğu mülklerini, pervasız ve sınırsız bir biçimde kâra dönüştürüyor; zenginliklerine zenginlik katmanın çabası içerisinde bulunuyor.

Oysa toplumsal zenginliklerin kaynağında emekçi kitlelerin emeği vardır. Bütün geçim araçlarını üreten, toplumsal zenginlikleri yaratan, bir başka anlatımla yaşamın sürdürülmesini sağlayan emekçi kitlelerdir. Ne var ki, bu kitleler, kendi emek ürünlerine sahip olamıyorlar.

Toplumsal zenginliklerden paylarını, bir başka deyişle emeklerinin karşılığını alamıyorlar. İşte, doğal ve toplumsal felaketlerin kaynağında bu akıl dışı çelişki yatıyor.

Toplumsal bir felaket olan derin ekonomik krizleri ele alalım. Plansız üretim ve aşırı kâr hırsı nedeniyle bu krizleri yaratanlar, üretim araçlarına sahip olan büyük sermayedarlar iken, geçim sıkıntısına düşen ve giderek daha da yoksullaşanlar emekçi kitlelerdir. Bu krizlerde sermaye sahipleri, kârlarına kâr katarak daha da karunlaşıyorlar.

Bir doğa olayı olduğu tartışmasız olan depremlere gelince, herkesin gayet iyi bildiği gibi, insanları öldüren deprem değil, plansız kentleşme ve yapılaşmalardır. Plansız kentleşme ve yapılaşmanın ardında da yine bir avuç sermayedarın aşırı kâr ve rant hırsı vardır. Son depremler de kanıtlamıştır ki, bu denli can kaybına ve maddi-manevi tahribata yol açanlar, konutları ucuza mal edip çok rant elde etmek için deprem yönetmeliklerini pervasızca çiğneyen müteahhitler ile onları denetlemekle yükümlü olduğu halde yaygın torpil ve rüşvet ilişkileri nedeniyle denetim görevlerini göz ardı eden bürokratlardır. Bu sorumluluk zincirinin daha da gerisinde, sık sık imar afları çıkaran ve Devlet Planlama Teşkilatını dağıtarak ekonomik kaos ve anarşi yaratan siyasal iktidarlar yer alıyor.

Oysa büyük toplumsal ve doğal olaylar, ancak ve sadece planlı kamu gücü ve toplumsal dayanışma ile göğüslenebilir. Kendi kaderiyle baş başa bırakılmış ve yalnızlaştırılmış bireyler, bu çeşit olaylar karşısında son derece yetersiz ve çaresiz kalıyorlar.

Dünyayı saran ve sarsan Corona salgınından, üçüncü evren savaşına doğru evrilen yerel ve bölgesel savaşlardan, büyük yangınlardan, erozyonlardan, su baskınlarından ve depremlerden, nihayet derin ve müzmin ekonomik bunalımlardan sonra bugün insanlık, yaşamsal bir tercihin eşğine gelmiştir: Ya özel mülkiyet sistemine, plansız üretim anarşisine, sorunların savaş ve terör yoluyla çözümüne dayanan kapitalist-emperyalist sistemi sürdürerek kendi sonunu getirecek ya da planlı kamu gücü ile toplumsal dayanışma ve katılıma dayanan yeni bir dünya düzeni kurup büyük toplumsal ve doğal felaketlerin üstesinden gelerek, yerküreye barışı ve refahı egemen kılarak nihai kurtuluşunu elde edecektir.

Bu yeni dünya düzeninin adı 'sosyalizmdir.' Zira sosyalizm her şeyden önce üretim araçlarının kamulaştırılmasıdır. Demokratik ve merkezi planlamadır. Toplumsal dayanışmanın örgütlenmesi ve kalıcı hale getirilmesidir. Tüm karar alma süreçlerine bu kararlardan etkilenecek herkesin katılmasıdır. Sorunların ve çelişkilerin barışçıl yöntemlerle çözülmesidir. Eşitlik ve özgürlüğün toplumsallaştırılarak gerçek anlamda yaşama geçirilmesidir.

Peki, bu olanaklı mıdır? Elbette olanaklıdır. Sadece olanaklı değil, zorunludur da. Bunun pek çok nedeni vardır. Ama ben burada sadece önemli bulduğum iki nedene vurgu yapmakla yetineceğim.

Birinci olarak, sosyalizm, toplum halinde yaşamaya başlayan insanlığın doğal halidir. Toplumun sosyal sınıflara ve tabakalara bölünmediği dönemlerde eşitlik ve sıkı bir toplumsal dayanışma egemendi. Aynı toteme bağlı klan üyeleri, klanın eşit üyesi sayılır, diğer klan üyelerini kardeş bilirdi. Henüz kadın ve erkek arasında eşitsizlik ortaya çıkmamıştı. Hatta doğurganlıkları, ocağı tıttırme ve türü sürdürme kabiliyetleri nedeniyle kadının klan üzerindeki etkisi ve saygınlığı daha fazlaydı. Klanı, monarklar, otokratlar değıl, deneyim ve bilgi birikimleri nedeniyle yaşlılardan oluşan bir meclis yönetirdi. İlkel sosyalizm diyebileceğimiz bu düzen, toplumun sınıflara bölünmesiyle birlikte yavaş yavaş çözümlere parçalandı ve süreç içerisinde özel mülkiyet ve erkek egemen bir düzene geçildi. Sınıflara bölünmüş toplumlar olarak köleciliğı, feodalizm, onu da kapitalizm izledi.

Kapitalizm toprağı bağı köylüyü özgür işçi haline dönüştürürken her şeyi metalaştırdı; alınırsatılır hale getirdi. Kapitalist ekonomik sistemi kuran burjuvazi, modern bir sınıf olarak bilimin, teknolojinin, özgürlüğün ve toplumsal ilerlemenin bayraktarlığını yaptı. Reform ve rönesans hareketlerine öncülük etti. Aklı özgürleştirdi. Bu kapitalizmin ilerici dönemi idi.

Ne ki, meta üretimini yaygınlaştırarak serbest piyasayı kuran burjuvazi, aşırı kâr hırsı nedeniyle giderek emek sömürsünü artırıp emekçileri yoksullaştırırken tüm toplumsal zenginlikleri tekelinde topladı. Oligarşik bir azınlık haline gelip piyasaya egemen oldu. Bununla yetinmedi; dünya pazarına egemen olmak için geri ülkelere sermaye ihracı yapıp ucuz işgücü ve ham madde kaynaklarını ele geçirdi. Bu ülkeleri sömürgesi ve yarı sömürgesi haline getirdi. Bu kapitalizmin emperyalizm aşamasıydı. Emperyalizm aşamasında kapitalizm, bütün ilerici özelliklerini yitirerek gericiileşti. Sömürge ve yarı sömürge ülkelerdeki en gerici sınıf ve zümrelerle iş birliği yaparak toplumsal ilerlemenin önüne set çekti. Sık sık patlayan derin ekonomik buhranlarla, yerküreyi paylaşmak için çıkardığı bölgesel ve dünya savaşlarıyla insanlığı perişan etti. Artık kapitalist emperyalist sistem ortadan kalkmadan yani başlangıçtaki sınıfsız, sömürsüz doğal haline dönmeden insanlık, eşitliğe, özgürlüğe, refaha ve barışa kavuşamaz.

Sosyalizmi olanaklı ve zorunlu hale getiren ikinci neden şudur: Artık insanlık, bireysel olanakları ve özel mülkiyet düzeniyle baş edemeyeceğı büyük afetler ve onların felakete dönüşmesini önleyecek büyük projelerle karşı karşıyadır. Bu sorunların üstesinden gelebilmek, planlı, dayanışmacı ve kamucu politikaları gerektiriyor. Planlı ve etkin bir kamu gücü, pandeminin de, yangınların da, depremlerin de yaratacağı olumsuz sonuçları en aza indirebilir ve can kaybı ile maddi tahribatı felaket sınırlarının altındaki değerlere çekebilir.

Bilimin, teknolojinin ve emek üretkenliğinin bugün ulaştığı nokta, ekonomi politığın kavramlarıyla söylersek üretici güçlerin bugünkü düzeyi, yerkürede yaşayan 8 milyar insanın bütün temel gereksinimlerini karşılayacak, açlığa ve yoksulluğa tamamen son verecek maddi değerleri

retmeye yeterlidir. Sorun, retim araçları üzerinde özel mülk edinme sisteminin bulunması, üretilen değerlerin gereksinim sahipleri arasında adil dağıtılmaması, asalak küçük bir zümrenin elinde toplanmasıdır. Üstelik bu asalak zümreler, aşırı kâr hırsı nedeniyle dünya pazarından daha çok pay kapmak için bölgesel ve evrensel savaşlar çıkartıyor; bu savaşlarda çatışan taraflara silah satarak kârlarına kâr katıyor; binlerce yıldan beri uygarlıkların biriktirdiği maddi ve manevi değerleri tahrip ediyorlar. Bu akıl dışı durum, mülkiyet ilişkilerine ve özel mülkiyet sistemine müdahale edilmesini, bütün toplumsal zenginliklerin insanlığın ortak malı haline getirilmesini zorunlu kılıyor.

Aşırı kâr hırsı nedeniyle dünyayı yangın yerine eviren bir avuç kapitalist oligarşinin bulunmadığı, dünyanın bir barış gezegeni haline geldiği, üretilen değerlerin insanlar arasında adil dağıtıldığı zaman, insanlık, sınıflar öncesi doğal haline dönecek; önleyemediği doğal afetlerin en az zararla atlatılmasını sağlayacak; yaralarını sarıp dünyayı güzelleştirmeye devam edecektir. Elbette artık söz konusu olan ilkel sosyalizm değil, sekiz-on bin yıllık uygarlık birikimleri üzerinde yükselecek olan modern sosyalizmdir.

Burada şu soru sorulabilir: Peki, deprem riskiyle karşı karşıya olan Japonya, şili gibi kapitalist ülkelerde meydana gelen depremler, neden felakete dönüşmüyor? Bu soru önemlidir. Gerçekten bazı kapitalist ülkeler depremin bir felakete dönüşmesini engelleyen önlemleri alıyorlar. Ama ne sayede? Kamu gücü ve toplumsal dayanışma sayesinde. Bu lkeler büyük doğa olayları karşısında adeta sosyalist olarak hareket ediyor; gereken önlemlerin alınması için kamu gücünü seferber ediyor; kentleşme ve konut politikalarında tamamıyla planlı davranıyorlar. Bu gibi ülkelerde sosyalizme geçiş için özel mülkiyet sistemine müdahale edilmesi, gelir dağılımında adil politikalar izlenmesi, üretimin toplumsallaştırılması yeterlidir. Bunu yapmadıkları için yani kapitalist rejimde ayak diredikleri için ekonomik krizlerden, gelir adaletsizliğinden ve sınıflar arası eşitsizlikten, başlarını kurtaramıyorlar.

Nereden bakarsanız bakın, insanlık, yedi bin yıllık bir özel mülkiyet sisteminden sonra ödenen ağır bedeller göz önünde bulundurulduğunda bir tercihin eşiğine gelmiş dayanmıştır: Ya zel mülkiyet sistemini sürdürerek savaşlarla, ekonomik krizlerle, sık sık felakete dönüşen doğal afetlerle bedel ödemeye devam edecek ya da sosyalizme geçerek, savaşsız, krizsiz, sömürüsüz, felâketsiz yeni bir dünya yaratacaktır. İşte 6 şubat depreminin mesajı budur.

19 Mart 2023

**DUYGULARIMIZI İFADE EDEBİLİYOR MUYUZ?**

## KADERİMİZ BEYNİMİZDE KAYITLI

YAZAN: Menekşe KOÇAK

[meneksekck06@gmail.com](mailto:meneksekck06@gmail.com)

Bu yazımda, duyguları incelemeye ara vererek deprem nedeniyle çok tartışılan ‘kader’ konusunu, nöroloji bilimindeki gelişmeler ışığında ele aldım.

Kimilerine göre, depremde binlerce insanın ölmesi kaderin tecellisi olduğu için kadere rıza göstermek gerekir... Kimilerine göre ise depremdeki ölümlerin nedeni kader değildir. Sorumluluk sahibi kişilerin, gerekli tedbirleri almamasıdır. Bu nedenle sorumluluklarını yerine getirmeyen insanlardan hesap sorulmalıdır.

Bu iki görüş arasında kalanlar, insanın doğum ve ölüm tarihinin alınına yazıldığını belirterek kaderci düşünceye yaklaşıyorlar. Ancak ihmaller nedeniyle meydana gelen ölümleri, kader olarak görmeyerek hesap sorulmasını istiyorlar.

Velhasıl kader konusunda kafalar karışık... Peki, kader nedir?

İslam Ansiklopedisi'nde kader kelimesi, "Allah'ın nesneleri ve olayları, özellikle sorumluluk doğuran beşeri fiilleri, ezelden planlayıp zamanı gelince yaratması anlamında bir terim" olarak tanımlanır.

Bu tanımdaki ‘ezelden planlayıp zamanı gelince yaratması’ ifadesi, depremde ölen binlerce insanın kaderinin bu şekilde planlandığı görüşünü destekler ki bu kaderci yaklaşımın temelidir.

Kaderci anlayışa karşı gelenler, ‘İnsanın ne yaşayacağı kaderi ise neden kıyamet günü sorguya çekiliyor?’ sorusunu sorarlar. Bu soruya genellikle dinî kaynaklarda tatmin edici cevap verilemez. Kaderi sorgulamanın, insanı şirke götüreceği ve dinden çıkaracağı üzerinde durulur.

Bugün kaderci yaklaşımı savunan yetkililer, depremin getirdiği yıkımı önlemenin mümkün olmadığını, bu depremlerde ölenlerin kaderinin böyle yazıldığını belirtiyorlar. Çünkü bu açıklamalar, onları sorumluluktan kurtarıyor. Bir kısım medya ise bu açıklamaları manşetlere taşıyor: ‘Asrın felaketi, 500 atom bombası tesirindeki felaket, önlenemez kayıplar...’

Böylece ‘depremin getirdiği yıkım kaderdir, en az 50 bine yakın kayıpta kimsenin sorumluluğu yoktur’ algısı toplumda yaygınlaştırılmaya çalışılıyor.

Aynı medya trajikomik biçimde, yıkılan binaların müteahhitlerinin tutuklanmasını da adalet yerini buluyor edası ile haber yapıyor.

Peki tutuklanan müteahhit, mahkemede şu açıklamayı yapsa; “Mukadderat, benim suçum yok, ölenlerin kaderi böyleymiş. Ayrıca en yetkili ağızlar, bu depremin ‘asrın felaketi olduğunu, ihmal olmadığını, yıkımın önlenemeyeceğini’ şu tarihte, şu beyanı ile belirtti. Ben kaderin tecelli etmesine nasıl engel olabilirim?”

Bu açıklamaya kaderci yaklaşım açısından yanlış diyebilir miyiz?

Yaygın kaderci anlayış Kıyamet ve İsrâ Surelerinin 13. ayetleriyle uyumlu değildir zira Kıyamet Suresinin 13. ayetinde ‘O gün insana, yapıp önden gönderdiği ve yapmayıp geri bıraktığı şeyler hakkında bilgi verilecektir’ ifadesi yer alır yani insan, neyi ve niçin yaptığını veya yapmadığını açıklamak zorundadır.

Bu ayete göre yetkililer de imar affını çıkarmayı, tehlikeli zeminleri imara açmayı, binaları doğru denetlememeyi ve malzemedan çalmayı niçin tercih ettiklerini açıklamak zorundadırlar.

Yine İsrâ Suresinin 13. Ayetinde, sorumluluğun insanda olduğu, “Her insanın sorumluluğunu omuzuna yükledik. Kıyamet gününde insana açılmış vaziyette önüne konulacak bir kitap çıkaracağız” ifadesi ile açıklanır.

Dinî açıdan Allah’ın yerde ve gökte olanı; geçmiş ve geleceği bileceği inancı, bugün nöroloji bilimindeki gelişmelerle doğrulandı.

Günümüzde insan beyninin gizemi bütünüyle çözülmüş değil ancak çözülen kısmı bile insanı hayrete düşürmeye yetiyor; tıpkı kader inancını bilimsel temele dayandıran şu gelişmeler gibi:

1. Nöron denilen beyin hücrelerinin sonsuz bilgiyi kaydedecek bir kapasiteye sahip olması,
2. Fizik dalında Nobel ödülü alan Roger Penrose’nin nöronlarda nano tüplerin bulunduğunu keşfetmesi,
3. Bu nanotüplerde geçmiş, şimdi ve gelecekteki milyarlarca olayın kayıtlı olması.

Nanotüplerde, insanın yaşadığı ve yaşayacağı olayların yanında; yaşama olasılığı olan ve tercihleri nedeniyle yaşayamadığı milyarlarca olay da kayıtlı... Bu bilgi, Allah’ın farklı kader planlarının olduğunu ve insanın seçimleri ile bu kader planlarından birini yaşadığını ortaya koyuyor.

Bu bilimsel gerçek İslam’daki külli irade inancını destekliyor. Çünkü külli irade Allah’ın tüm kâinat için geçerli olan her şeyi bilmesi ve her şeyin Allah’ın iradesi ile gerçekleşmesidir.

İslam’da bir de cüzi irade vardır. Cüzi irade, ‘insanlara verilmiş olan kaza ve kader sınırları çerçevesinde hareket imkânı tanıyan özgür irade olarak tanımlanır. İnsan, cüzi iradesini nano tüplerdeki seçenekler arasında tercih yaparak kullanır. Her seçim Allah’ın bilgisi dâhilinde kişinin kaderini belirlemesini sağlar.’

Depremle ilgili örnekten hareket edecek olursak yetkililerin beyinlerindeki nanotüplerde, imar affı yerine riskli binaları tespit ederek yenilemek, sağlam zemine imar izni vermek, malzemedan çalmadan sağlam bina yapmak gibi pek çok seçenek de mevcuttu. Eğer yetkililer, bu seçenekleri tercih etmiş olsaydı bugün 50 bin insan hayatta olacak ve Allah’ın bilgisi dâhilinde kader farklı tecelli edecekti.

Sorumlular, maddi çıkarları için insanları tehlikeye atmaktan ve kul hakkı yemekten çekinmediler ve en acı kader planını, cüzi iradeleri ile seçtiler.

Unutmayalım ki Japonların da bizlerin de beyni aynı... Onlar, insanlarına doğru seçim yapmayı, sorumluluk almayı öğrettiği için bizi tarumar eden depremle, onların yaşamında sıradan bir olay... Bu nedenle sorumluluğu kadere yüklemekten vaz geçmeliyiz. Huzurlu, mutlu, güvenli bir yaşam, nöronlarımızdaki kayıta mevcut. Mesele doğru seçim yapabilmekte...

#### KAYNAKÇA:

1. KURAN'IN MEALİ kuranmeali.com
2. "Bilim ve İslam Işığında Kader Nedir?" Prof. Dr. İsmail Hakkı Aydın-Deniz Erten, Beyza Hakan youtube kanalı

16 Mart 2023

### TARİHİN KADIN YÜZLERİ

#### TÜRKİYE'DE KLASİK MÜZİĞİN MÜTEVAZİ BAL ARISI AYŞEGÜL SARICA

YAZAN: Emine ORTAKAYA

[e\\_mine\\_ortakaya@hotmail.com](mailto:e_mine_ortakaya@hotmail.com)

Piyanist Ayşegül Sarıca'yı birçoğunuz dinlemişsinizdir. Kendisini yakınlarda kaybettik. Artık konser salonlarında bize çalamayacak ve biz meraklıları onu bol bol kayıtlarından dinleyeceğiz. Peki ya öğrencileri?... Onlar da Ayşegül Hanım'ın izinden giderek yeni öğrenciler yetiştirecekler.

Türkiye iyi bir müzisyenini ve mütevazı, çalışkan bir eğitimcisini kaybetti. Ruhu şad olsun.

Ayşe Gül Sarıca Diyarbakır'lı (28 Mayıs 1935, Kadıköy, 10 Mart 2023), Türk piyanist, Eğitimci.

Ayşegül Sarıca kimdir?

Türkiye'nin en tanınmış piyanistlerindendir. 1935 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. Sarıcazadeler olarak da anılan Sarıca ailesi, Eğriboz Adası'ndan göç ederek İstanbul'a Moda'ya yerleşen asker kökenli bir ailedir. Anne tarafından Sadrazam Ahmet İzzet Paşa'nın, baba tarafından Yıldız Sarayı'nın doktoru Arif Paşa'nın torunudur. Annesinin adı Bedriye Sarıca'dır. Moda'daki Sarıca Arif Paşa Konağı'nda büyüdü; Almanca ve İngilizce öğrendi. II. Dünya Savaşı sırasında Almanya'dan İstanbul'a gelen Bayan Gertrud Isaac ile 5 yaşında piyanoya başladı. Daha sonra ondaki yeteneği gördüklerinde İstanbul Belediye konservatuvarında piyano bölümüne başlattılar. İlk solo konserini Kadıköy Halkevi'nde 9 yaşında iken verdi.

İstanbul Belediye konservatuvarında Avusturya asıllı Türk piyanist Ferdi Ştatzter'in öğrencisi oldu. Okulu bitirdikten sonra anne ve babasıyla birlikte Paris'e giden Sarıca, 1951'de Paris Devlet

Konservatuvarı sınavını kazandı. Bu kurumda Lucette Descaves ile piyano, Pierre Pasquier ile oda müziği çalıştı.

1953 yılında Paris Ulusal Konservatuvarının piyano bölümünden, 1954 yılında ise oda müziği bölümünden birincilikle mezun oldu. Aynı sene, Marguerite Sony'un Müzik Akademisi'nde ünlü eğitimciyle ileri solistlik çalışmalarına başladı. 1955 yılında Uluslararası Münih Piyano yarışmasında Jüri Özel Ödülünü, 1957'de M. Long-Jacques Thibaud Uluslararası Yarışması'nda Gabriel Faure Derneği Ödülünü, 1959'da M. Long-Jacques Thibaud Uluslararası Yarışması'nda Paris Kenti Ödülünü aldı.

27 Mayıs 1963 tarihinde Paris'te iki evladının, Osman ve Selçuk Zeynep'in babaları sanat tarihçisi, akademisyen, eski milli basketbolcu Nejat Diyarbakirli ile evlendi (kimi kaynaklarda eşyle evlenme yılı 1955 olarak geçer).

Türkiye'de ve yurtdışında Karel Ancerl, Pierre Dervaux, Anatole Fistoulari, Louis Fourestier, Gotthold Lessing ve Heinz Walberg gibi dünyaca ünlü şeflerle konserler verdi. Konser verdiği ülkeler arasında Birleşik Krallık, Fransa, İtalya, Almanya, Avusturya, Belçika, Sovyetler Birliği, Macaristan, Çekoslovakya, İsveç, Norveç, Finlandiya ve Avustralya bulunuyor.

1968 yılından itibaren Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın solistliğini yapan Ayşegül Sarıca'ya 1971 yılında Devlet Sanatçısı unvanı verildi. 1974 yılında Fransa Kültür Bakanlığı tarafından 'Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres' madalyası verildi.

Sanatçı, Bach ile başlayıp 20. Yüzyıl başına uzanan, romantik ağırlıklı bir dağarcığa sahipti. Christian Ferras, Antren Navarra, Heinrich Schiff ve Aleksander Rudin gibi virtüözlerle resitaller verdi. Sanatçı, 1991'de

Hikmet Şimşek yönetimindeki Macar Devlet Senfoni Orkestrası eşliğinde Cemal Reşit Rey'in "Kâtibim" çeşitlemelerinin kaydını gerçekleştirdi. Ayla Erduran ile yorumladığı Grieg, Debussy ve Franck'in keman-piyano sonatları, Gürer Aykal yönetiminde Ankara Oda Orkestrası ile seslendirdiği Mozart'ın 15 ve 23. Konçertoları, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile Beethoven'ın 3. ve 4. Konçertoları, Bilkent Senfoni Orkestrası ile Schumann'ın La Minör Piyano Konçertosu'nun kaydı, gerçekleştirdiği kayıtlar arasındadır. Solo piyano repertuarı olarak Schubert ve Rahmaninov'un Müzikli Dakikaları'nı kaydetti. Ernő Dohnányi'nin Bir Çocuk Şarkısı Üzerine Çeşitlemeler'ini (1975); Rahmaninov'un 4. Piyano Konçertosunu (1986) ve Dvořák'ın Sol minör Piyano Konçertosunu (1999) Türkiye'de ilk olarak Ayşegül Sarıca seslendirdi. Sarıca ayrıca Çetin Işıközlü'nün Ordu Senfonisi'nin, Ali Darmar'ın Piyano Sonatının ve Prelüdlерinin ilk seslendirmelerini yaptı.

Kemancı Ayla Erduran ile çok eskiye dayanan bir dostluğu vardı, birlikte yurtiçi ve yurtdışında pek çok konserler verdiler. Fırsat buldukça, yaz aylarında Ayşegül Sarıca Ayla Erduran ve İdil Biret'le birlikte mavi tura çıkıyorlardı.

1991 ve 2000 seneleri arasında Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi'nde Master ve Sanatta Yeterlilik sınıflarında öğretim görevlisi olarak bulundu. Ayrıca, 1999 yılından itibaren, İstanbul Teknik Üniversitesi, Dr. Erol Üçer Müzik İleri Araştırmalar Merkezi'nin (MIAM) yüksek lisans ve doktora programlarında piyano dersleri verdi.

2006 yılında İstanbul Kültür Sanat Vakfı Onur Ödülüne değer görüldü.

2018 yılında Sevdâ-Cenap Ant Müzik Vakfı'nca Onur Ödülü Altın Madalyası'yla ödüllendirildi. Sevdâ-Cenap Ant Müzik Vakfı'nın siparişi ile Serhan Yedig tarafından yaşamı 'Piyano Çalmak Güzelliklerde Yaşamaktır' (2021) adıyla kitaplaştırıldı.

Sarıca, 10 Mart 2023'te bu dünyadan ayrıldı.

Geçenlerde TRT'de yapılan anma programında konuk olan öğrencileri, onun piyanoda olduğu kadar öğrenci yetiştirmede de çok iyi bir eğitmen olduğundan, bir diva olmakla alçakgönüllülüğü bu kadar iyi sentezleyen birine kolay kolay rastlanamayacağından söz ettiler ve şimdiden çok özlediklerini beyan ettiler.

Öteki konuk Ali Darmar ise eserlerinin Ayşegül Hanım tarafından seslendirilmesi hazırlığı sırasında ondan; inatçılık, çalışkanlık, kendine güven ve kararlılık konularında çok dersler aldığını söyledi.

Yerin doldurulamaz Ayşegül Sarıca. Sana uğurlar olsun. Geride bıraktığın öğrencilerin senin yaktığın meşaleyi taşımayı sürdürecekler; hiç şüphen olmasın.

#### **KAYNAKÇA:**

Vikipedi [tr.wikipedia.org](https://tr.wikipedia.org/wiki/Ayşegül_Sarıca) > [Ayşegül Sarıca](https://tr.wikipedia.org/wiki/Ayşegül_Sarıca) - [Aktüel Dergisi](https://www.aktueldergisi.com.tr/)

23 Mart 2023

### **BİLİM DÜNYASINDA BU AY MART**

**HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT**

[selvetbayraktarr@hotmail.com](mailto:selvetbayraktarr@hotmail.com)

Merhabalar değerli takipçilerimiz. Yine birbirinden farklı bilimsel araştırmalardan derlediğimiz haberlerle sizlerle.

**Alzheimer'ın yeni bir nedeni keşfedildi**

Bilim insanları, kimya üzerine yayın yapan "**Chemical Science**" dergisinde yeni bir Alzheimer araştırması yayınladı.

Leipzig Üniversitesi, Avustralya Monash Üniversitesi, Leibniz Yüzey Modifikasyonu Enstitüsü (IOM) ve Göttingen Georg August Üniversitesi'nden bilim insanları, Alzheimer hastalığına yakalanmada stresin de sebep olduğunu keşfetti

Bild gazetesinin haberine göre, bilim insanları, oksitlenmiş hücre zarları ile peptid kümelenmesi arasındaki bağlantıları araştırdı.

Araştırma, Alzheimer hastalığının beyinde protein veya albüminden daha küçük moleküller olan peptitlerin kümelenmesinden kaynaklandığı ve stresle tetiklenebileceği varsayımına dayanıyor.

Dr. Torsten John araştırmayı, "**Stres, diğer şeylerin yanı sıra vücutta oksidatif süreçlere yol açıyor ve böylece zarların kimyasal bileşimini değiştiriyor.**" sözleriyle açıkladı.

Haberde, yapılan araştırmaya ilişkin "Alzheimer tedavisine yardımcı olabilecek yeni bir araştırma." denildi.

### **Bilim insanları baş ağrısı ve migrenin nedenlerine ulaştı**

Yapılan yeni bir çalışmada bilim insanları migrenin arkasında bulunan nedenleri aydınlatı. Bulgulara göre migren ve kan şekeri seviyeleri arasında bir bağlantı bulunuyor. Bu genetik bağlantının hastalığın tespiti ve tedavisinde önemli bir faktör olduğu belirtiliyor.

Migrenin dünya nüfusunun yüzde 10'undan fazlasını etkilediği ve kadınlarda yaklaşık üç kat daha yaygın olduğu biliniyor. Queensland Teknoloji Üniversitesi Genomik ve Kişiselleştirilmiş Sağlık Merkezi'nde profesör olan Dale Nyholt, "1935 yılına kadar migren, 'glisemik bir baş ağrısı' olarak tanımlanıyordu. İnsülin direnci, hiperinsülinemi (çok fazla insülin), hipoglisemi (düşük kan şekeri seviyesi) ve tip 2 diyabet gibi glisemik özellikler migren ve baş ağrısı ile ilişkilidir." açıklamalarında bulundu.

**Donanım Haber'de yer alan araştırmada herhangi bir genetik bağlantının belirlenip belirlenemeyeceğini görmek için binlerce migren hastasının genomları analiz edildi. Ortak bir genin, bağlantının veya bölgenin olup olmadığını saptamak için ise çapraz ve rastlantısal testler gerçekleştirildi.**

Çalışmanın araştırmacısı Rafiqul Islam, "Baktığımız dokuz glisemik özellikten, açlık insülini (kan insülin seviyesi) ve glise hemoglobin için hem migren hem de baş ağrısı ile önemli bir genetik korelasyon bulduk, oysa iki saatlik glikoz genetik olarak sadece migren ile ilişkiliydi." dedi. Buna ek olarak kandaki şeker seviye ile de migren veya baş ağrısı arasında da ilişkinin olduğu saptandı.

Bu genetik bağlantı, migren ve ilişkili kan şekeri özelliklerinin nasıl ortaya çıktığını anlamak için önemli bir adım olarak görülürken tıbbi müdahale için de heyecan verici yeni yolları açığa

ıkartıyor. Bulgular gösteriyor ki dünya genelinde milyonlarca kişinin (ve bu yazıyı yazan bendeniz) yaşadığı bu hastalık için tedaviler artık çok uzakta değil. Migrenin biyolojik nedenleri çok fazla aydınlatılamamış bir bölge olduğundan yapılan bu önemli çalışma, hastalığın anlaşılması açısından büyük bir adım niteliğinde.

Rafiqul Islam, yaptığı açıklamada "Bulgularımız, migren ve baş ağrısı hastalarında glisemik özellikleri yönetmek için yeni tedavi stratejileri geliştirmek için yollar sağlıyor, özellikle baş ağrısına karşı korunmak için açlık proinsülin seviyesini artırıyor." dedi. Bu n çalışma önemli bulgular sağlamış olsa da konunun daha derin ve küresel olarak kapsayıcı bir şekilde araştırılması gerektiği söyleniyor.

### **Çok az tuz tüketmek kalp yetmezliği hastaları için zararlı olabilir**

Healthday sitesinin haberine göre, 9 çalışmanın ortak analizini içeren araştırmada günde 2,3 gramın altında kalan tuz tüketiminin fayda sağlamadığı ve ölüm riskini artırabileceği belirlendi.

Bulguları, 5 Mart'ta Amerikan Kardiyoloji Kolejinin yıllık toplantısında sunulacak olan analizin başyazarı Dr. Anirudh Palicherla, "Bulgularımız, sodyum diyetini tavsiye edilenden daha azıyla sınırlamanın kalp yetmezliğiyle mücadelede ters etki yarattığını gösterdi." dedi.

"Sodyumu aşırı derecede kısıtlamak yerine..."

Palicherla, "Kalp yetmezliğine yardımcı olmak için sodyumun sınırlandırılması hala kullanılan bir yol ancak kısıtlamanın miktarı tartışmaya açıldı. Bu araştırma, sodyumu aşırı derecede kısıtlamak yerine güvenli bir sodyum tüketimi düzeyi oluştırmaya odaklanılması gerektiğini gösteriyor." ifadelerini kullandı.

Analiz edilen 9 çalışma, kalp yetmezliği olan yaklaşık 3 bin 500 kişinin farklı sodyum düzeylerinin değerlendirilmesinin yanı sıra ölüm ve hastaneye yatış oranlarına ilişkin verileri içeriyor.

Araştırmacılar, sodyum alım hedefi günde 2,5 gramın altında kalan diyet uygulayan hastaların ölme olasılığının, günde 2,5 gram veya daha üzeri diyet uygulayanlara göre yüzde 80 daha fazla olduğunu tespit etti.

Gelecek sayımızda bizi yepyeni bilgilerle donatacak farklı çalışmalarla buluşmak dileğiyle umutla kalın.

23 Mart 2023

**KIYMETİNİ BİLMEDİKLERİMİZ KIYAMETİMİZ OLUR**

**YAZAN: Jale YILDIRIM TUNÇ**

[jaletunc@yahoo.com](mailto:jaletunc@yahoo.com)

Ülkemizi derinden sarsan deprem afetinin 6. gününde yaralar sarılmaya devam ediyor...

Kaybettiğimiz canlara rahmet, kalanlara sabırlar ve başsağlığı diliyorum.

Hep deriz ya keşke olmasaydı, keşke önlem alınsaydı, keşke eğitimli personel yetiştirseydik, keşke sağlam binalar yapılsaydı, keşke önce insan diyebilseydik... Keşkeler sıralanamayacak kadar çok.

Bir vatandaş olarak benim de içim yanıyor, elimden geleni yapmaya çalışıyorum.

Her felaketin ardından yapmadıklarımızdan, yapamadıklarımızdan, yapılmasına engel olunanlardan söz etmeyeceğim. “Neler yapılmalı” başlığıyla gözlemlerime ve yaşadıklarımaya dayanarak naçizane birkaç önerim olacak.

### **NELER YAPILMALI?**

1. Her gün tüm TV kanallarında en az yarım saat süreyle ‘Deprem Özel Yayını’ yapılmalı. Deprem bölgesinde yaşananlar dışında çözüm üretme konusunda alanında yetkili kişilerce öneri ve bilgiler verilmeli ve bu durum üç ay beş ay değil o bölge yaşama hazırlanana kadar devam etmeli.

2. Gündüz kuşağındaki programlar yayından kaldırılmalı, bunun yerine psikologlar, pedagoglar, aile terapistleri, eğitmenler, hekimler tarafından insanları motive edecek, bilgilendirecek programlar yayınlanmalı.

3. Okullarda deprem sosyolojisi dersi konulmalı. Deprem neden olur, nasıl meydana gelir, hangi önlemler alınmalı gibi içeriklerle donatılmalı.

4. Üniversitelerde jeoloji dışında Deprem Bilimleri Enstitüsü açılmalı.

5. Televizyonlardaki haber programlarının konuşmacıları üsluplarını gözden geçirip alanlarında uzman kişilerden seçilmeli. Reyting uğruna yapılan değil insanlara bilgi sunacak, bilinçlendirecek, bilimden yana konuşmalar yapılmalı.

6. Siyasilerin devlet televizyonu kanallarında ayırım yapılmaksızın söz alıp yapacakları projeler hakkında bilgiler sunmalı. Çok bağırarak, çok konuşmak değil, çok çözüm üretmek, çok iş yapmak bilincinde olmalı.

7. Ülkemiz, insanlarımız siyasi hırsların üzerinde tutulmalı. Yapılan yanlışlardan bir an önce dönülüp, doğruluğu, iyiliği, adaleti, liyakati, sevgiyi şiar edinip bilim ve bilincin ışığında yeniden yaşama sevincini yeşertmeliyiz.

8. Doğaya özür borcumuz var...!!! Çok hor kullandık, bereketli topraklarımız üzerinde çok tepindik, çok hırpaladık. Gereksiz beton yığınları için ağaçlarımızı kanattık, yaraladık, köklerinden söktük. Ağaçlar gidince kuşlar da gitti seslerini duyamaz olduk. Adına gökdelen dedikleri binalardan gökyüzüne hasret kaldık. Taş taş üstüne bindirdik, yaşadığımız depremle taşlar betonlar altında kaldık.

9. Aklımızı başımıza devşirelim, unutmayalım, unutturmayalım, çözüm üretelim, gönül gönüle, el ele canım memleketimizin KIYMETİNİ bilelim. Onun içindir ki ‘KIYMET BİLMEYİZ KIYAMETİMİZ OLMASIN...’

Sevgiyle kalın

12 Şubat 2023

## ÇOĞALALIM ÇOĞALTALIM

### ÇOCUK İSTİSMARINI VE İHMALİNİ ÖNLEME DERNEĞİ

**SÖYLEŞİYİ YAPAN: Sultan ÇAMUR KARATAŞ**

**KONUK: Nahide DOĞRUCAN**

**Sultan:** Merhaba sevgili Umudun kadınları izleyicileri. Bugün Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneğini tanıtıyoruz. Dernek yönetim kurulu Üyesi Nahide Doğrucan’la birlikteyiz. Hoş geldiniz

**Nahide:** Merhaba hoş bulduk.

**Sultan:** Önce sizi tanıyalım sonra da derneğinizi tanımaya geçelim Nahide Hanım.

**Nahide:** Tabii ki. Ben Nahide Doğrucan. Gazi Üniversitesi Çocuk psikiyatri anabilim dalında sosyal hizmet uzmanı olarak çalışıyorum. Ben hem çocuk oyun terapistiyim hem aile danışmanlığı ve aile terapisi ilgi alanım hem de Bilişsel Davranışçı Psikoterapi veya EMDR alanında çalışıyorum. Özellikle çocuk ihmal ve istismarının önlenmesi konusunda klinik alanda bu anlamda ihmal istismar mağduru çocukların rehabilitasyonu, tanılanması, adli süreçlerin işletilmesi konusunda klinik olarak çalışıyorum. Çocuk İhmalini ve İstismarını Önleme Derneğinde üç dönemdir yönetim kurulunda görev alıyorum.

**Sultan:** Nasıl birbirini destekleyen işler değil mi hepsi de. Hem Gazi Üniversitesi’nde çocuk psikiyatrisinde çalışmak hem bu alanda bir sivil toplum kuruluşunda çalışmak çok birbirini destekliyor. Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği ne zaman kurulmuş?

**Nahide:** Derneğimiz köklü bir dernek. 1998’de kurulmuş bir dernek ve uzun zamandır bu alanda faaliyet gösteren bir dernek ve multidisipliner çalışan bir dernek. Yani derneğimizin yönetim kurulunda ve üyeleri, 450’den fazla üyemiz var. Aslında alanda çalışan uzmanlardan oluşuyor. Hani hukukçular, adli tıpçılar, çocuk hekimleri, sosyal hizmet uzmanları, çocuk psikiyatristleri, psikologlar, çocuk gelişimciler, öğretmenler, yani çocuğa dokunan profesyoneller. Aslında böyle olmasının nedeni birazcık da insanların çalıştıkları alanlarda tanık oldukları ihmal istismar vakalarının sağaltımının ne kadar güç olduğunu ve bu çocukların yaşadıkları zorlukların neler

olduğunu alanda çalışan uzmanlar gördükleri için dernek çatısı altında amacımız aslında, çocuk ihmal ve İstismarının önlenmesine yönelik çalışmalar yapmak. Çünkü önlemek her zaman için çok daha kolay, çok daha etkili ve sonuçları açısından çok daha kıymetli. Çünkü bir olay yaşandıktan sonra artık hiç yaşanmamışa döndürmek ya da sonuçlarını tamir etmek çok daha zorken, önlemek çok daha hem yapısal olarak daha kolay bir iş hem de sonuçlar açısından çok daha çarpan etkisi yaratan bir iş.

**Sultan:** Muhakkak, önlemek için ne tür çalışmalar yapıyor derneğiniz.

**Nahide:** Derneğimiz Çocuk İhmalini ve İstismarını Önleme Derneği, dediğim gibi alanda çalışan profesyonel ekiplerle aslında bu alanda çalışan uzmanların desteklenmesine yönelik eğitimler yapıyor. Mesela uzman eğitimleri yapıyoruz. İhmal istismarın tanınması, bu süreçlerin yönetilmesi, bu süreçlerde kendi sğaltımlarını yapıp nasıl yapabilecekleri, çocuklara nasıl daha fazla yardımcı olabilecekleri, nasıl erken tanıyabilecekleri, vakalara yönelik eğitimler yapıyoruz. Uzman eğitimleri, bunları kimlere yapıyoruz? Mesela rehber öğretmenlere yönelik yapıyoruz, sağlık çalışanlarına yönelik yapıyoruz, alanda çalışan sosyal hizmet uzmanlarına yönelik yapıyoruz ya da okullarda mesela ebeveynlere yönelik olarak da yapıyoruz. Yani ergenlere nasıl davranmalılar, çocukları ile nasıl ilişki kurmalılar, çocukları böyle bir durumla karşılaşırsa nasıl davranmalılar, nasıl destek olmalılar, nasıl tespit edebilirler, nasıl farkına varabilirler, buna yönelik ebeveynlerine yönelik de çalışmalar yapıyoruz ya da çocukları korumaya yönelik olarak çünkü sadece çocuk ihmal ve istismarının önlenmesi cinsel istismardan ya da istismardan ibaret değil. Çocuklarının haklarını fark etmeleri, onlara daha olumlu bir ebeveynlik yapmaları sonuçta yaşanacak sorunların önlenmesi anlamında da çok kıymetli. Olumlu ebeveynlik becerilerini geliştirmek anlamında da onları desteklemeye çalışıyoruz.

**Sultan:** O zaman ebeveynlerle de grup çalışması, eğitim çalışması yapıyorsunuz. Meslek elemanlarıyla da eğitim çalışması yapıyorsunuz. Çocuklarla?

**Nahide:** Çocuklarla şimdi şöyle. Eğer ihmal istismar söz konusu olduğunda aslında ihmal istismarın çocuğun tanıdığı, bildiği, önlenmesi anlamında tanıdığın, bildiğin kişilerce çocuğa öğretilmesi bizim prensibimiz. Çünkü hiç tanımadığınız bir insanın size kendinizi nasıl koruyacağınızı öğretmesindense anne babalara bunun öğretilmesi, anne babanın ya da öğretmenlerin çocuklara yani daha çok karşılaşan insanların, çocuğun bildiği güvendiği insanların bunu anlatmasının daha uygun olduğunu düşündüğümüz için genellikle ihmal istismar eğitimlerini onlara yapıyoruz. Çocuklarla yaptığımız çalışmalar ise daha çok gençlik kolumuz aracılığıyla, çocukların kendilerini nasıl daha iyi ifade edebilecekleri, nasıl sadece hem ihmal istismar konusunda değil istemedikleri konular konusunda nasıl ‘hayır’ deme becerilerini

geliştirebilecekleri, nasıl iletişim kurabilecekleri gibi konuları içeriyor Bu da aslında çocuklara öğretilmesi gereken şeyler gibi düşünebilirsiniz.

**Sultan:** Muhakkak, peki bu sözünü ettiğiniz ihmal ve istismar nedir sizin gözünüzde?

**Nahide:** Aslında çocuk ihmal ve istismarı şöyle tanımlanıyor literatürde de. Çocuğun fiziksel sosyal ve psikolojik gelişimini aksatan, zarar veren her türlü eylem aslında çocuk ihmal istismarı. Farklı konularla fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar diye gruplara ayırabilirsiniz ve bunu tanımlamaya, farklı şekillerde tanımlayabilirsiniz. Ama çocuğun her türlü gelişimine zarar veren eylem ya da eylemsizlik olarak tanımlanıyor. Çünkü bazen bir şey yapmadan da çocuğa zarar verebilirsiniz. Mesela onun ihtiyaçlarını göz ardı ederek zarar verebilirsiniz. Ne bileyim onu duygusal olarak desteklemeyerek zarar verebilirsiniz ya da ihtiyacı olan sevgiyi ilgiyi vermeyerek zarar verebilirsiniz. Biz buna ihmal diyoruz. Belki ebeveynler bunu farkında olarak yapmayabilirler. Amacımız, bunların ne olduğunu anlatmak ve buna yönelik bir farkındalık oluşturmak. Mesela internet sitemiz var, web sitemiz, oradan bizim yaptığımız etkinliklerle ilgili daha ayrıntılı ciiöder.org'dan da girip görebilirler. Uzmanlara yönelik yaptığımız çalışmalar, farklı farklı illerde mesela çocuk koruma kongreleri yapıyoruz uluslararası katılımlı. O kongreler de de çocuk ihmal ve istismarına ilişkin bilgi birikimi oluşturmak ve alanda çalışan insanlara da bilgi desteği sağlamaya çalışıyoruz.

**Sultan:** Evet, son zamanlarda bu depremden sonra çocuk istismarı, çocuk kaçırılması, çocuğun ihtiyaçlarının karşılanmaması yani ihmal gibi pek çok konuda tartışmalar oldu. Dernek bu tartışmaların içinde miydi, tartışmalara nasıl bir katkı sağladı?

**Nahide:** Derneğimiz özellikle afetin yaşandığı illerde, dernek yönetim kurulundaki arkadaşlarımız bizzat gönüllü olarak giderek bu çalışmalara katkı verdiler. Ama ayrıca sürdürülebilir bir program olması açısından da derneğimizin 'uzmanla buluşma etkinlikleri' kapsamında özellikle afet sonrası yaşananlar ve çocuk korumaya ilişkin konulara daha ağırlık veriyoruz ve haftada iki gün en az, şu anda farklı farklı konularda, alanında uzman insanlara işte çok, psikolojik ilk yardım nasıl yapılır, deprem sonrası çocuklar nasıl korunur, bu süreçte engellilere yönelik olarak neler yapılması gerekir gibi konularda genel bilgilendirme konularını içeren programlar yapmaya çalışıyoruz YouTube'dan da bunu izleyebilirler konularımızı. Kayıtlı hepsi yapılan programların, izleyebilirler dilerlerse.

**Sultan:** Anladığım kadarıyla daha çok eğitime yönelik çalışmalar.

**Nahide:** Evet, daha çok eğitime yönelik ve farkındalığa yönelik. Çünkü farkındalık çalışmaları aslında sadece eğitim değil. Mesela çocuklara yönelik uygunsuz yasal uygulamaların yapıldığı konularda savunuculuk da yapıyoruz. Mesela işte cinsel istismar mağduru çocukların istismar eden kişi ile evlendirilmesine ilişkin yasal düzenlemeler gündeme geldiğinde buna yönelik

kamuoyu oluşturulması, buna yönelik uzman görüşlerinin paylaşılması ve bir baskı grubu oluşturulması konusunda da derneğimizin çalışmaları var. Diğer STK'larla da işbirliği içindeyiz ayrıca, yani güçlerimizi birleştirmek bizi daha güçlü kılar. Diğer çocuk alanında çalışan hak temelli çalışan STK'larla da ortak olarak birçok eylemin içindeyiz. Çocuğa karşı şiddetin önlenmesi, kadına yönelik şiddetin önlenmesi, çocuk ihmali ve istismarının önlenmesi konusunda tek başımıza çalışan bir STK değiliz.

**Sultan:** O zaman sadece çocuk alanında değil hakların bütünü alanında çalıştığınızı hissediyorum şu anda.

**Nahide:** Evet, çünkü çocukları tek başına çocuk diye düşünemeyiz. Çevresi içinde birey olarak düşündüğümüzde çocukların yaşadıkları aileleri, sosyal ortamları, eğitim gördükleri kurumları da içine alacak şekilde programlar yapmak ve buna yönelik çalışmak zorundayız. Çünkü sadece çocuk ve aile bazında düşünemeyiz. Çünkü çocukların ihmal ve istismara uğradıkları sosyal ortamlar ya da risk altında oldukları ortamlar sadece aileden ibaret değil. Okul da var, sokak da var, eğitim kurumları da var, sağlık kurumları da var ya da özel eğitim kurumları da var. Bu kurumları da düşünerek, yani onların yaşadıkları ortamları da düşünerek hareket etmek durumundayız.

**Sultan:** Bir ara yerel yönetimlerle de işbirliği içinde eğitim çalışmaları yapıyordunuz onları hatırlıyorum.

**Nahide:** Evet, yerel yönetimlerden de bizden talep olduğu durumlarda ya da özellikle bir bölgede vaka sayısındaki artışlar olduğunda eğer destek istenirse onlarla da işbirliği çalışması yapıp farklı farklı illerde, farklı farklı ilçelerde de yaptığımız, işte güvenlik güçlerine yönelik, alanda çalışan öğretmenlere yönelik ya da sosyal hizmet uzmanlarına yönelik, o bölgedeki uzmanlara yönelik destekleyici eğitimler de yapıyoruz.

**Sultan:** Sizin bir de yurtdışı ayağınız var.

**Nahide:** Evet, biz aynı zamanda uluslararası çocuk ihmal ve istismarını önleme ile ilgili örgütlerin de üyesiyiz. Onlarla birlikte, yurtdışında geliştirilmiş programların Türkiye'de yaygınlaştırılması anlamında da işbirliği içerisindeyiz ve bu örgütlerin çalışmalarında da katılımcıyız aynı zamanda.

**Sultan:** Harika, derneğiniz gerçekten çok uzun zamandır ve çok geniş kapsamlı çalışmalar yapıyor. Bundan sonraki çalışmalar için bir öngörünüz var mı, neler yapabilirsiniz planı yapıyor mu?

**Nahide:** Aslında şöyle, çocuk ihmali ve istismarının önlenmesi sadece uzmanların gerçekleştirebileceği ya da sadece belli bir meslek elemanının gerçekleştirebileceği aktiviteler değil, çok geniş kapsamlı sosyal politikaların da içine katıldığı ve çok fazla insanın katılımının sağlanması gereken bir aktivite. Hem bu işin hukuki boyutu var hem eğitim boyutu var hem sağlık boyutu var

hem sosyal hizmet boyutu var. Bizim amacımız bu alanda çalışan resmi örgütlenmeleri ya da kamu otoritesini de bunun içine katarak birlikte güçlerimizi birleştirerek çocuk ihmali ve istismarının önlenmesine katkı vermek.

**Sultan:** Çok güzel, çok teşekkür ederim. Çok kapsamlı olarak konuştuk derneği ve çalışmalarını. Ekleme istediğiniz başka bir şey var mı?

**Nahide:** Ben de biz de çok teşekkür ediyoruz. Derneğimizle ilgili böyle güzel bir söyleşide bulunmak benim için de keyif. Aynı zamanda kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve engelli haklarının korunması ya da kadınların toplum içindeki cinsiyet rolleri dışında daha aktif ve katılımcı hale dönmeleri anlamında, bu anlamda kadınlar çok önemli bir görev üstlenmelidir. Ve üstleniyorlar zaten. Bunu daha görünür kılmak için biz de onları desteklemeye devam edeceğiz.

**Sultan:** Çok teşekkür ediyorum sağ olun. Harika bir görüşme oldu. Sevgili Umudun kadınları dinleyicileri bugün Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneğini tanımış olduk ve çok değerli yönetim kurulu Üyesi Nahide Doğrucan'ı tanımış olduk. Bir dahaki söyleşide buluşmak üzere hoşça kalın

**Nahide:** Hoşça kalın, umut hep sizinle olsun

**Sultan:** Çok teşekkürler.

## PARK, İNSANLAR VE BEN

**YAZAN: Yayla BOZTAŞ**

[yaylaboztas@yahoo.com](mailto:yaylaboztas@yahoo.com)

Baharın doğayı okşadığı ılık bir gün. Her zamanki parkımda oturuyorum. Köpeklerin, kedilerin, güvercin ve çocukların bir arada yaşadığı küçük yeşil bir adacık burası.

Ağ ören balıkçı heykelinin önünde, iki de kedi heykeli dostça balıkçıya bakıyorlar. Her zaman canlı bir kedinin oturduğu kucağında bir çocuk var bugün. Demek ki kucaklar demirden de olsa sevgi duygusunu uyandırıyor insanda.

Gözüm banklarda, parkın karşısındaki apartman balkonunda oturan, markete girip çıkan insanlarda. Uzanmış uyuyan köpeklerde, dizlerime sevgiyle sürtünen kedilerde. Hayvanlardan yana içimde bir sevinç. Bugün hava güzel, üşümeyecekler.

Karşımdaki bankta ilk kez gördüğüm yaşlı adam, bir kovanın üzerindeki tepsiye içi buğday dolu pet bardaklar yerleştirmiş. Bardaklara dayadığı karton parçasında elli kuruş yazıyor. İki bardak alıp yere serpiyorum. Ağaçlardan güvercinler yağıyor taş zemine. Burası çocuklarını sevindirmek için marketten şehriye alıp kuş yemleyenlerle doludur her zaman. Ben içimden “buğday ya da

kuşyemi varken neden şehriye? Bütün güvercinler obez oldu çıktı” diye geçiririm. Bu nedenle yaşlı adamı görünce sevindim, “Oh güvercinler bugün şehriye yemeyecek.”

Çocuğuyla genç bir anne giriyor parka. Düşündüğüm gibi şehriye paketini açıp yere saçmaya başlıyor. Aynı anda gelen başka bir kadın da bol bol şehriye saçıyor yerlere. Bugün cuma ya akli sıra güvercinleri besleyerek hayır yapıyorlar. Karşı bankta oturan yaşlı adamdan alsalar ya. O zaman düşündükleri hayır yapma eylemi daha gerçekçi olmaz mı? Hem de iki kat.

Gözüm yaşlı adama takılıyor, bardakların üstünden alıp yakınındaki bir iki güvercine atıyor. Demek ki içine sinmiyor bu kadar yakınına gelen kuşlara yiyecek vermemek. O da müşteriye satacağı buğdaydan iyilik yapıyor, ne yapsın?

Karşıdaki apartmanın balkonundaki yaşlıca teyze bir litrelik yeşil pet şişeyi dikeyor başına. Gazoz mu, limonata mı her neyse... İçtiği şeker yüklü, renkli bir sıvı. Şaşırtıcı.

Bir üst katın balkonundan başı tülbentle bağlı kadın halıyı balkon demirlerinden sarkıtmış tozunu silkelemeye çalışıyor. Gülerek bakıyorum temizlikçi kadına. “Dua et gazozcu teyze seni görmüyor camla kaplı balkonundan, o içtiği yeşil şişedekinin enerjisiyle seni halıdan beter ederdi ya! Haydi, yırttın yine...”

Belediye yetkililerinin büyük uğraşlardan sonra alıp bir bakım evine yerleştirdiği; haftalar boyunca banklardan birinde yatıp kalkan, eşyalarını yanındaki bir market arabasına dolduran kimsesiz kadını görüyorum birden. Yoksa yine o sefaletle geri mi döndü diye düşünürken yanımdaki banka doğru yürüyor. Onunla yoğun bir idrar kokusu oturuyor banka. Kokudan rahatsız olduğuma utanıyorum. Koku algımın yüzümde oluşturduğu ifadeyi silmek için uğraşıyor, yüzüme duyarsız bir maske takıyorum. Maskesiz yüreğim ise hüznün maskesini takıyor hemen...

Kimsesizliğin nasıl bir duygu olduğunu bilmeyişime sevinsem mi üzülssem mi diye düşünerek kalkıp evimin yolunu tutuyorum.

## MASALLARIN GÖNÜL ABLASI

**YAZAN: Şule SEPİN İÇLİ**

[sulesepin06@gmail.com](mailto:sulesepin06@gmail.com)

Bir varmış, bir yokmuş, eski zamanların bir döneminde, verimli toprakları olan bir köyde güzel mi güzel bir kız dünyaya gelmiş. Özellikle babasının yanında çok özel bir yeri olmuş bu kızın. Adını Gönül koymuşlar. Annesi, ablaları da onu çok sevmişler. Bir dediğini iki etmemişler, yediği önünde, yemediği arkasında, süslü giysilerle donatılmış bir kızmış Gönül. Öyle ki ailede herkesin

iş yapma sorumluluğu olduğu halde Gönül geç kalkar, arkadaşlarıyla pijama partisi yapar, bolca gezer eğlenirmiş.

Gel zaman, git zaman Gönül 14 yaşına basmış ama gördüğü ilgi ve sevgi hiç değişmemiş. Mutlu, özellikle babasına şımaran bir kızmış. Babası arkadaşlarıyla kahvede sohbet ederken, aralarında bir şakalaşma başlamış. Akrabalarından biri babaya, kızı Gönül'ün çok güzel olduğunu, serpildiğini söylemiş. Hatırı sayılır bir arkadaşının oğluna kızını vermesini istemiş. Şakalaşma bu ya, baba, “neden olmasın, verdim gitti” deyivermiş.

Aradan bir hafta geçmiş. Akrabası sözünü ettiği oğlanın ailesiyle kapılarını çalmış. “Bana herkesin içinde kızını vereceğine söz vermiştin, biz de kızını istemeye geldik” demiş. Baba şaşırmış şaşırılmış olmasına da bir türlü şaka yaptığını söyleyememiş. Sözlerini gerçek zanneden arkadaşına karşı çıkamamış ve sözünü tutacağını söylemiş.

Gönül'ün olanlardan hiç haberi yokmuş. Babası ona, başka bir eve gitmesi gerektiğini söylemiş. Gönül ağlamaya başlamış. “Bana ne, ben gitmem evimden başka bir eve, o zaman benim yerime sen git” demiş. Babası “tamam ben giderim kızım” deyince inanmış kız ve çok sevinmiş. Bir gün bir düğüne gitmişler. Gönül arkadaşlarının yanında kıpır kıpır oynamak isterken, kendisini kadınların yanında otururken bulmuş. Arkadaşlarına bakıp ağlamaya başlamış. “Ben de arkadaşlarımın yanına gideceğim” dese de kimse izin vermemiş ona. İşte o zaman anlamış, nişanlı bir kız olduğunu ve kadınlığa alışması gerektiğini.

Günlerce ağlamış, sızlamış. Daha sonra gözyaşlarını kimsenin görmediği zamanlarda akıtmaya başlamış. Bunun adı çaresizlikmiş. Babasının üzgün olduğunu görüyormuş fakat bir şey yapmadığına tanık olunca anlam veremiyormuş olanlara. Babası ondan yaşça çok büyükmüş. Peki, neden şaka yaptığını söyleyemiyormuş. Düşünceler beynini kemirip dururken, evden ayrılma vakti gelmiş. Gönül'ün yaşadığı ev, köyün evlerine göre daha şık döşenmiş bir evmiş. Ailesinin hali vakti yerindeymiş anlaşılan.

Hiç istemediği o eve gitmiş. Yaşadığı o ilk günün anları beynine kazınmış. Sanki yeni yaşanmış gibi anımsıyormuş o anları. Eski bir soba ve yatak... Hiç bilmediği bir ortam ve insanlar... Kendisini neyin beklediğinden de habersiz. Yapması gerekenleri anlatmışlar bir çırpıda. Çocuk arkadaşlarıyla oyun çağındayken nasıl uyum sağlasın bu ortama? Ağladığında bir tek kayınvalidesi teselli ediyormuş onu, onunla birlikte ağlıyormuş.

Gönül'ün bir tek hayali varmış, o da evine dönüp yine arkadaşlarıyla zaman geçirmek. Ailesinin yanına gittiğinde uzun süre kalır, hiç gelmek istemezmiş. Arkadaşlarıyla o meşhur pijama partilerini yapmaktan da geri durmazmış tabii. Küçük yaşta anne olması gecikmemiş. Her yaz ailesine geldiğinde, evine dönmek için babasına yalvarırmış ama boşuna. Babası da olanlara çok

üzölüyormuş ama elinden bir şey gelmiyormuş. Sözü geçen bir adama yakışır mıymış sözünü tutmamak?

Derken Gönül'ün dört çocuğu olmuş. Hayalleri de suya düşmüş. Kocasını çok seviyormuş ve beklediği ilgiyi görse, karısı için yapmayacağı yokmuş. Gönül, kocasına yakın olamamış bir türlü. Konuşmalarıyla çevrede kendini sevdiren kocasının içini ondan başka kim anlayabilirmiş ki?

Bir gün Gönül çok hastalanmış. Belini hareket ettiremiyor, sürekli yatıyormuş. Kocasını onunla yakınlaşmak istemiş ve Gönül onu reddetmiş. Öyle ya bu kadar hasta olan biriyle ilgilenmek dururken, yakınlaşmak istemek de neyin nesiymiş? İşte o zaman olan olmuş. Kocasını Gönül'e okkalı bir tokat atmış. Gönül acısını mı dindirsin, yaşanan olayı mı anlatsın, ne yapacağını bilememiş ve şok geçirmiş. En küçük oğlu olanları duymuş ve babasının karşısına dikilmiş. “Bir daha anneme el kaldırmayacaksın ve onun odasına gelmeyeceksin” demiş. Gönül bu sözleri duyunca, cesaret gelmiş üzerine. Çaresizliğe son vermenin artık zamanının geldiğini fark etmiş. Bu masal da burada bitmemiş tabii.

Masalların Gönül ablası, devamında olanları anlatmak için yanımızda hazır. Yine bir dost sohbetindeydik. Sürekli eski acılarını anlatan kişiye, “eskileri boş boş anlatmak sana hiçbir yarar sağlamaz, kendini yıpratırsın” dedi Gönül abla. Kocasının çok iyi bir insan olduğunu, onu sevebilseydi çok mutlu olacağını söyledi acılarından söz eden kadın. “Yaşadıklarımın dolayısıyla nerede eşini çok sevdiğini söyleyen insanları görsem ya da gerçekten birbirlerini sevdiklerine tanık olsam, sinir oluyorum” dedi.

Gerçekten bu sevgi miydi? Hastayken, birinden yakınlık beklemek bencillikten başka ne olabilirdi? Ayrıca birini sevememek, istememek suç olabilir miydi? İçimden bu düşünceler bir film şeridi gibi geçerken, sohbet başka bir yöne kayd. “Kocandan ayrılmasaydın, şimdi emekli maaşın olacaktı ve çocuklarına muhtaç olmayacaktın” dedi acılarını sürekli anlatan kadın. Gönül abla etkili bir hayat dersi verdi bize şu sözleriyle: “Küçük oğlumun o desteği, yıllardır içimde kurduğum hayali gerçekleştirmemi sağladı. Bana cesaret geldi. Hiç istemediğim ilişkiye beni kimse mahkûm edemezdi. Bana yüklenen o ağırlıktan kurtulmak için bir an bile bekleyemezdim. Evet, isteseydim, onun parasını alabilirdim. Şu an hiç istemediğim kadar özgürüm ve çocuklarım çantamdan paramı hiç eksik etmediler. Çok mutluyum, bir kuş gibi hafifim. İstemediğim bir yaşama katlanmadığım için hiç pişman değilim. Geçmişe takılmıyorum, geleceğe bakıyorum. Kendim olduğumu hissetmekten daha güzel ne olabilir ki?”

Gönül ablayla birçok ortamda bulunduk. Aramızdaki ilişki, yemek, kahve ikramlarından öteye gitmemişti demek. Bu kısa sohbet çok öğreticiydi. Fırsat verildiğinde, çaresizliğin umuda ve kararlılığa dönüştüğünü anlattı bizlere. Birinin, ilgi göstermesi, sevmesi, iyi bir insan olması, para kazanması, bunların tümü karşılıklı ilişkilerde yaşananlar içinde anlamını buluyor. Başkalarının ne

hissettiğinden çok, insanın yaşadıkları ve hissettikleri önemli. Çocuk yaşta evlendirilen kadınların öyküleri çok ağır ve travmalarla dolu. Şimdiye kadar dinlediğim öykülerin hiçbirinde, “iyi ki beni evlendirmişler” diyeni duymadım.

Hala çocuk yaşta evlendirilme var ve dahası bu evliliklere insanlar özendiriliyor, yasalar deliniyor. Yargılarımıza değil, kadınların yaşanmış deneyimlerine kulak versek nasıl olur?

24 Mart 2023

## AKŞAMÜSTÜ DOSTLARI

**YAZAN: Emine KAMÇI**

[eminekamci@hotmail.com](mailto:eminekamci@hotmail.com)

Genellikle akşama doğru gelirler, tepemizde dönüp dururlardı. Ne aradıkları belliydi. Birkaç lokma bulabilmek için ta deniz kıyısından yokuşları aşarak buralara dek uçarlardı. Artık şimdilerde onlar için besin bulmak buralarda daha kolaydı.

Bizim bahçemiz çok aşağıdaydı. Onlara bir şeyler vermem oldukça zordu. Belki küçük kuşlar buraya kadar gelebilir, bahçemizin tek ağacı olan eriğe konabilirdi. Oysa martılar çok iriydi. Tepedeki çitleri aşır erik ağacına ulaşmaları çaba gerektirirdi. Onlarsa bu zahmete hiçbir zaman katlanmazlardı.

Fakat yine de şanslıydılar. Çoğu kez apartmanın üst katlarında oturanlar, çitlerin ötesindeki okul bahçesinde onları yemler, öyle ki bu bahçeyi bir şölen alanına çevirirlerdi. Martılarsa çığlık çığlığa yemlerini paylaşırken sanki bir mutluluk ezgisi bestelerlerdi.

Bense bu ezgiyi dinlerken adeta onların aralarındaymışım gibi mutluluk duyardım.

Arada bir de kırlangıçlar geçerdi yukarıdan. Onlar da hep akşama doğru gelirdi. Zaman zaman da eriğe kondukları olurdu. Fakat uzun sürmezdi bu konaklama. Onların evi başka yerdeydi sanırım.

Bu bahçede yaz akşamları güzel olurdu. Hafif bir esinti, bazen bir çiçeğin, bazen de yakınlardaki bir ekmek fırınının kokusunu taşırdı.

Bu bahçede otururken kimi zaman etli bir yemek kokusuyla irkilir, tıpkı çocukluğumdaki gibi annemin yemek yaptığı sanısına kapılırdım. Oysa o günler çok geride kalmıştı. Annemse çok yaşlıydı ve artık hiç yemek yapamıyordu.

İşte bu bahçe bu kokularla çalkalanırken yepyeni bir kokunun evi oluverirdi. Ansızın silkelenen temiz ıslak bir çamaşır kokusunu saçırverirdi. Bu kokuyu acaba hangimiz güzel bir çiçek kokusuna eşdeğer biçmezdi.

Böylece ben bu bahçenin koku cümbüşüne dalıp gitmişken martılar da ortalığa çöken karanlıkla yuvalarına dönmüşlerdi. Gerçekten de onların bir yuvası var mıydı? Bu kalabalık kent yaşamında kendilerine bir yuva edinmişler miydi acaba?

## GÖRME ENGELLİ ANNELERDE EMZİRME DENEYİMLERİ: NİTEL BİR ARAŞTIRMA

**YAZAN: Uzman Hemşire Merve CAN**

[mervenaz.can@gmail.com](mailto:mervenaz.can@gmail.com)

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi yüksek lisans mezunu, ben Uzman Hemşire Merve Can ve danışmanım Doç. Dr. Berrak Mızrak Şahin’le yürüttüğümüz ‘Görme Engelli Annelerde Emzirme Deneyimleri’ isimli yayınlanmış tez çalışmamız hakkında Umudun Kadınları Dergisinde ayrıca bahsetmek ve bu vesile ile güçlü kadınlarla bir kez daha bir araya gelmek bizler için mutluluk verici. Özveriyle yürüttüğümüz araştırmamız, tez yayını ile kalmayıp üst düzey bilim dergilerinden olan “Journal of Human Lactation” dergisinde de yayınlandı. Ayrıca, “Temas Emzirme ve Anne Sütü Gönüllüleri Derneği” tarafından düzenlenen 2. Uluslararası Emzirme Gerçeği Kongresi’nde sözel bildiri alanında birinciliğe layık görüldü. Çalışmamızı bilim camiasında değerli kılan şey, özel gereksinimi olan annelerimizin emzirme deneyimlerini mesleğimizin çizgisinde en iyi şekilde aktarabildiğimizin kanıtı olması.

Araştırma konumuza karar verme aşamasından başlayarak tez süreci, içeriği, sonuçları ve bu süreçte gözlemlediğimiz noktalardan bahsetmek istiyorum. Görme engelli kadınlarla çalışmak her zaman istediğim bir şeydi. Tez danışmanımla bu düşüncemi paylaştığımda kendisinin çalışma alanı olan emzirme ile bir araya getirerek görme engelli kadınların bakış açılarını, neler yaşadıklarına bakabiliriz fikriyle son halini alan konumuzun adını belirlemiş olduk. Konuyu belirledikten sonra Şule Hanım’a ulaştık ve bize araştırmamıza dâhil edebileceğimiz anneleri yönlendirdi. İlk görüşme ile başladığımız çalışmalarımızda her anne ile içten ve ayrıntılı konuşabilmek için yeterli süre imkânımız vardı. Her bir katılımcı annemizle görüşme sürecinde birçok duyguyu bir arada yaşadık. Annelerimizin birbirinden farklı çok güçlü yönlerinin olmasının yanı sıra ortak noktaları da vardı. Her kadın anne olmak ister ve en iyisini olmayı arzular. Araştırmamıza katılan annelerimizin de en iyisi için çabaladıkları görünüyordu. Görüşmelerimizi görüntülü olarak ve telefonla gerçekleştirdik. Bu açıdan görüntülü görüşme esnasında kullandıkları emzirme pozisyonlarını gösterme istekleri aslında gösterdikleri çabalarının da görünür bir örneği. Ayrıca katılımcılarımızın daha fazla ne yapabiliriz düşüncesinin sürekli akıllarını meşgul ettiği ortadaydı. Kendi bebekleri için meşgul olurken bir yandan da bu araştırma vasıtasıyla belki birine faydamız olur düşüncesiyle araştırmada yer almaktan ayrıca memnun olduklarını da dile getiriyorlardı. Elbette her katılımcı anne “iyi emziren anne” olduklarını söylemiyordu. Olabildiğince şeffaf cevaplar verip öz eleştirilerini yapmaktan da çekinmediler. Temalarımızın temelini de bu şeffaflıkları oluşturmuştu. Dolayısıyla annelerimizden biri kendini şöyle ifade etmişti; *“yetersiz hissettiğim çok oldu, göremediğim için emziremiyor muydum? O mu emmiyordu, yapamıyordum hissine kapılıyordum”*. Aslında bu ifade ile anneler kendilerini şeffaf şekilde ifade edebildiklerini gösteriyor. Derinlemesine görüşmeler neticesinde onların şeffaf ve net oluşları 3 ayrı ana tema oluşturmamızı sağladı. Ana temalara bağlı kalarak nitelikli 12 alt temayı profesyonelce çıkarmış olduk. Tema çıkarma süreci derinlemesine görüşmelerin analizi sonucu çıkarılan ortak konuların takımyıldızlarına ayrılması aşamasıdır. Biz araştırmacılar

tarafından analizi yapıldı ve araştırmamızda annelerin ifadelerini temalara birebir aktarmamız araştırma sonuçlarını daha anlaşılır kıldı.

Araştırmamız sonuçlarından ve ilk ana tema olan katılımcı görme engelli annelerin emzirmeden kaynaklanan olumsuz duygulara kapıldığını bu durumu korku, yetersizlik, yetersizliğe bağlı kendilerine olan güvensizlik ve bebeği ile bağ kuramamaya dair duygular hissettikleri görüldü. Emzirmeyi başlatma ve sürdürmeye yönelik engellerle karşılaşan anneler vardı. Bu durum bazı katılımcılarımızın güçlü yönünü yansıtıyordu. Aslında güçlü yanı pes etmemeyi öğrenmekti. Ellerinden geleni bebeği için yapmaya çalışıyorlardı.

Engeline uygun emzirme eğitimi alamamaları, emzirmeye yardımcı araçlar dediğimiz süt sağma makinesi ve aparatlar gibi cihazları kullanmakta sıkıntı yaşamaları çalışmamızın ikinci ana temasının sonuçlarından sadece birkaçıydı. Araştırmamızın sonuçları olarak olumsuz yönleri aktarırken olumlu yönlerini de gözden kaçırmamak gerekir elbette. Katılımcı anneler emzirme sürecine uyum sağlamak ve hem kendileri hem bebekleri için bu süreci rahat geçirebilmek adına konforlu teknikler de geliştirmişlerdi. Bu konuda neler yaptıklarını aktarırken katılımcı annenin heyecanına ortak olmamak mümkün değildi. Emzirme eğitimi almadan kendisinin bir şekilde bir şeyleri keşfetmesini bizlere aktarması ve *“böyle bir şey yapıyorum hani doğru yaklaşımsa eğer bilmeyene yardımcı olabilir”* şeklindeki yaklaşımları bizleri de mutlu etti. Evet, kendisi için bir şeyler yapıyor ve bunu sadece kendisi için değil kendisi gibi başka bir anneye de faydası olabileceğini düşünüyordu.

Uygun emzirme rutini ve davranışına uyum sağlama konusunda kolaylaştırıcılar üçüncü ana temasındaki sonuçlarımızda ise fiziksel yardıma ihtiyaç duyan, mama takviyesine başvuran veya sütünü sağıarak biberonla bebeklerini besleyen annelerimiz yer alıyordu. Yaşadıkları emzirme sorunlarına bu tarz alternatif yolların yardımcı olduğunu belirtiyorlardı. Bir annemizin bu konudaki ifadesi şöyleydi; *“Çocuğun doymadığını bildiğin zaman o kadar kötü hissediyorsun ki. Ama diğerlerinde mamayı veriyordum ya en azından emziremesem de o çocuk belli bir miktar mama içiyordu ya hani oh diyordum. Çocuğun karnına bir şeyler gitti diyordum.”* Son olarak ise akran desteğinin yine emzirmeyi sürdürmede etkili olduğunu çalışmamızda görmek mümkündü. Bu doğrultuda katılımcı annelerden bazıları komşularının ve kendisi gibi görme engelli akranlarının birbirlerini daha iyi anlayabildiklerini ve daha iyi yardımcı oldukları kanaatindeydiler. Bu doğrultuda bir annemizin ifadeleri şu şekildeydi; *“Daha çok birbirimizle fikir alışverişi yaparız. Gerçekten engelsiz insanlara göre görme engelliler daha çok candan yardımcı oluyor yani. Genelde de birbirimizi tanırız”.*

Sonuç olarak, engelli kadınlarla iş birliği içinde emzirmeye yönelik kılavuzlar ve öneriler geliştirilmeli ve anne ve çocuk sağlığı politika ve uygulamalarına dâhil edilmelidir. Bu kadınlara özel olarak hazırlanmış emzirmeye ilişkin bilgi ve diğer kaynaklar engelli annelere ve sağlık hizmeti sağlayıcılarına dağıtımı sağlanmalıdır. Emzirmeye yardımcı araçların emzirmeyi sürdürmede etkisi düşünüldüğünde ise engelli kadınların bu araçlara kolay ulaşabilmesi ve farklı engel tipine göre uyarlanmış ekipmanların varlığı son derece önemlidir.

Keyifli ve yararlı bir araştırma sürecimiz oldu. Araştırmamızın sonuçlarını merakla bekleyen özel annelerimizin varlığı bizlere güç kattı. Araştırmaya katılarak yanımızda oldukları için her bir annemize ve onlara ulaşmamızı sağlayan Şule Hanım’a Umudun Kadınları Dergisi’nde bize de yer verdikleri için teşekkür ederiz.

23 Mart 2023

## BİR AİLE DÜŞÜNÜN, TERK EDİLMİŞ...

**YAZAN: Aysu KARAOĞLU**

**aysukaraoglu@gmail.com**

İnsan yaşadıklarıyla olgunlaşır. Yaşadıklarını kaderi olarak görüp ya kaderine razı olur kabullenirsin ya da kabullenmeyip elinden gelenin en iyisini yapmak için çalışırsın. Size otizmlili çocuğu olan bir ailenin hikâyesinden kısaca bahsedeceğim.

Ailemiz bir anne ve 3 çocuktan oluşuyor. Otizmlili çocuğumuz ise ailenin en büyük çocuğu. Otizmlili çocuğu olan birçok annenin eşi yoktur. Boşanmıştır ya da terk edilmiştir. Bu annemizin de eşi, çocuklarıyla kadını çaresiz, tek başına bırakıp gitmişti. Çocuk yıllarca özel eğitim görmüş olmasına rağmen yeterli eğitimi alamadı. Maalesef onun gereksinimine göre özel bir eğitim sistemimiz yok. Olan da yeterli değil. Bu yavrumuz çok tontış, dünya tatlısı, sürekli marketleri takip eden, nerede ne var hangi ürün ucuzlamış onların hepsini bilen ve tek lüksü market ve pazar gezmesi olan biri. Tek hayatı evinin sınırları. Şimdi evde çünkü tek başına hiçbir yere gidemez. İyi insanla kötü insanı ayırt edemez. Tamamıyla annesinin bakımına muhtaç. Aynı zamanda %50 görme engelli olan bu çocuğumuzun bakım parası da kesilmişti. Birçok anne, baba olmadığı için devletten aldıkları bakım parasıyla geçimini sağlıyor. Bu ailemiz de geçimini evde bakım parasıyla sağlıyordu ta ki maaşı kesilene kadar.

Sizce otizm bir hastalık mı? İyileşebilir mi? İlacı var mı? Otizm bir hastalık değildir tedavi etmek için bir ilacı yoktur; bu bir spektrum bozukluğudur. Birçok otizmlili birey hiçbir şekilde gelişme kaydetmeyebilir, birçok otizmlili birey ise çokça gelişme kaydedebilir. Her otizmlili birey birbirinden farklıdır. Özel eğitimler burada çok önemli ve her çocuğun ihtiyacına göre eğitim verilmeli. Bu konu özel ve çok su kaldıran bir konu.

Engelli raporları da bunun için var. Çocuğun gereken desteği alabilmesi için önemli. Engelli raporlarının her iki yılda bir yenilenmesi gerekiyor. Başta bahsettiğimiz ailemize dönecek olursak; çocuğumuzun rapor yenilemek için gittiği hastane hekiminin, “kendi kendine hayatını sürdürebilir, kendine bakabilir, ihtiyaçlarını karşılayabilir” demesiyle %98 olan rapor engelini düşürmüşler ve evde bakım ücretini kesmişler. Bu, aileyi çok zor durumda bıraktı. Bu çocuk 20 yaşında. Yani artık yetişkin bir birey. Düne kadar kendini idare edemezken; nasıl oluyor da bugün kendini idare edebiliyor? Bu tutum, akıl tutulması değilse nedir siz söyleyin lütfen? Böyle bir şey hangi vicdana sığar? Özel bireyler her alanda zaten mağdur durumdayken topluma çıktıklarında çoğu insanın aşağılayıcı ya da acınası bakışlarıyla karşılaşırken bir de bunun gibi olaylar yalnızca toplumun değil devletin de bu bireylerin haklarını alması için elinden gelenin en azını yapmaya çalıştığını gösteriyor.

Bu bireylerin ne sizin acımanıza ne de yaratık görmüş gibi bakmanıza ihtiyaçları var. Kimse nasıl doğacağını ve ailesini, yaşayacağı ülkeyi seçemez. Yaşam hakkı herkese eşittir. Biz bu bireylerin ailesi olarak acımanızı değil ellerinden tutmanızı istiyoruz. Sevgi ve hoşgörü görmek istiyoruz. Şu dünyada sevginin çözemeyeceği hiçbir şey yoktur ve sevgi gönüllerin en büyük ilacıdır.

## ARI KOVANI

### AVUSTRALYA'DAN ENGELLİ HAKLARI UZMANINA KULAK VERELİM

**Konuk: Nihal İşcel**

**SÖYLEŞİYİ YAPAN: Şule SEPİN İÇLİ**

**Şule:** Sevgili Umudun Kadınları takipçilerimiz,

‘Arı Kovanı Köşesi’nin bu ayki konuğu Nihal İşcel. Kendisi Avustralya’dan bir arkadaşımız. Ben onu yıllardan beri tanıyorum. Benim çocukluk arkadaşım. Size kendi sözcükleriyle kendisini tanıtsın istiyoruz.

**Nihal:** Merhaba, Ben Nihal İşcel. 41 yıldır Avustralya’da yaşıyorum. Üniversiteyi bitirdikten sonra göçmenlerle, mültecilerle çalıştım. Şimdi de engelli hak savunucusu olarak görev yapıyorum.

**Şule:** Türkiye’den Avustralya’ya ne zaman geldin?

**Nihal:** 1981’in son gününde Avustralya’daydık.

**Şule:** O arada sen kaçınıcı sınıftaydın?

**Nihal:** Ben Türkiye’de Gaziantep Körler Okulu’na gittim. 15 yaşındaydım ayrılıp buraya geldiğimiz zaman. İlk olarak babamın çalıştığı kasabada İngilizce bilmediğim ve görmediğim için okula gidemedim. Bana eğitim verecek deneyimli, donanımlı bir öğretmen bulamadılar. İlk senemi böylelikle kaybettim. Ondan sonra ikinci senemde Batı Avustralya eyaletinin Başkenti Perte’e geldik. O zaman liseye 10. Sınıftan başladım. Lise burada 12. sınıfa kadar devam ediyor. Bitirdikten sonra birçok iş bulup çalıştım çünkü üniversiteye giremedim; daha doğrusu öğretmen olmak istiyordum, O zaman 1980’li yıllarda Batı Avustralya Milli Eğitim Bakanlığı görme engellilere öğretmen olma izni vermiyordu. Bundan dolayı bana “başka bir şey seç” dediler. Psikolojiyi seçtim. O zaman da üniversite yönetimi “şimdiye kadar başka hiçbir görme engelliye psikoloji öğretmedik” dedi. ‘Bu konuda deneyimimiz yok. Başka bir şey seç.’ Ben de başka bir şey seçmedim. İş buldum, santral memuru olarak çalıştım. Daha sonra 1990 yıllarda engelli haklarını koruyan ‘Eşitlik Yasaları’ çıktı. Ondan sonra tekrar üniversiteye başvurdum. Psikoloji okudum. Genellikle savaş alanlarından getirilen ilticacılarla-mültecilerle çalıştım. Sonra da göçmen Engellilerle çalışmaya devam ettim.

**Şule:** Sanıyorum Türkiye'deki engelli mücadelesinin bir benzeri orada da oluyor. Evrensel bir durum bu. Şimdi sen Türkiye'de de yaşamış bir görme engelli kadın olarak Avustralya'yla Türkiye'nin durumunu karşılaştırdığında genel anlamda kadınlarla ilgili neler söylersin?

**Nihal:** Benim gözlemime göre burada kadınlar daha rahat, daha serbest yani eğer isterlerse tek başlarına, isterlerse de aileleriyle yaşayabiliyorlar. Devletten engelliliklerinden doğacak ihtiyaçları için biraz ödenek alabiliyor, bu ödeneklerle hizmet satın alıyorlar ve yaşaması biraz daha kolay oluyor. Türkiye'de de bu böyle ama bu kadar rahat olduğunu düşünmüyorum. Türkiye'de eğitilmiş, engelli çalışan kadınlar kendi başlarına dışarıya çıkıyor, bir şeylerle ilgileniyor güzel ama o fırsatı bulamayan kadınların çok da fazla toplumun hizmetlerinden, aktivitelerden yararlandıklarını düşünmüyorum.

**Şule:** Sadece engelli kadınlar olarak değil, genel anlamda kadınlar olarak da düşünerek yanıtlayabilirsin bu soruları; Şiddet meselesi orada nasıl? Bizim ülkemizde çok yoğun yaşanıyor. Yoğun yaşanmasının dışında önlemler de yeteri kadar alınmıyor, yasalar uygulanmıyor. Orada bu durum nasıl acaba? Çok fazla şiddet olayları var mı yoksa güllük gülistanlık bir yer mi?

**Nihal:** Yok, bence dünyanın her ülkesinde şiddet var. Sadece, burada yasalar kadınları biraz daha iyi koruyabiliyor ama eğer İngilizce bilmiyorsanız ya da hangi kurumdan nasıl yararlanacağınızı bilmiyorsanız, şiddete uzun süre maruz kalabiliyorsunuz. Bir de göçmenlerde genellikle “dayağımı yerim ama evden de ayrılmam” inancı var çünkü evden ayrılrsa zaten dil bilmiyor, ailesi burada değil, yurt dışında. Nereye gidecek, kiminle kalacak? Yani burada da bir sorun kadına karşı şiddet.

**Şule:** Sadece mültecilerde mi çok yoğun yoksa Avustralyalılarda da bu sorunlar var mı?

**Nihal:** Avustralyalılarda da çok var, özellikle yerlilerde, aborijin topluluklarda çok yaygın. Sosyoekonomik durumu düşük olan semtlerde çok yaygın yani yalnızca mültecilerde değil.

**Şule:** Orada kadınlar daha rahat deyince, sanki şiddet anlamında da erkekler daha bilinçliymiş, insanlar daha bilinçliymiş gibi düşünüyorum. Bunun orantısını kurmakta çok zorlanıyoruz. Bu konuda neler söyleyeceksin?

**Nihal:** Avustralya'da toplumun %33'ü göçmen. Herkes kendi ülkesinden farklı inançlarla geliyor, buraya yerleşiyor. Tabii şiddet, bütün kültürlerde doğru değil. Hiçbir kültür şiddeti onaylamaz ama bazen insanlar “şiddet bizim kültürümüzde normal” diyor, şiddeti normalleştirmeye çalışıyor. Burada da bunun önüne geçmek ve özellikle göçmen ve yerli kadınların kendilerini geliştirmeleri için bilgilendirme seminerleri, vb. düzenleniyor. Yine de buna rağmen, şiddetin önüne geçilemiyor.

**Şule:** Anladığım kadarıyla başka bir yerden gelince oranın kültürel yaşamı sanki hiçbir şey değişmemiş gibi orada da sürdürülüyor ve yeniliklere açık olmuyorlar. Kapalı bir toplumda

yetişiyorlar. Onu da orada sürdürmeye çalışıyorlar. Burada da o tür şeyleri görebiliyoruz; mesela, dil bilmeyen kadınlar erkeklerden çok daha fazladır. Burada Kürtçe konuşan insanlar arasında Türkçe bilen erkekler daha fazla kadınlara göre gördüğümüz kadarıyla. Orada da sanıyorum böyle bir kültürel baskınlık söz konusu.

**Nihal:** Evet, hkmetler değiştikçe programlar da değişiyor. Çok kültürlülük politikaları burada oldukça herkesin tanıdığı bir şey. O da şudur: yani devlet, sizin kltrnzn unutulmaması için mesela hafta sonları dil kursları amanıza izin veriyor. Öğretmen maaşını karşılıyor. Örneğin, bazen polisler göçmen çocukları alıp kampa götürüyor ki çocuklar büyüdükleri zaman polisten korkmasınlar, polislerin onlara güvenlik sağlayacağını bilsinler, ihtiyaç duyduklarında polise gidebilsinler.

Ama bazen hkmetler değişiyor. Hkmetler değiştikçe programlar da değişiyor; bazen denekler de verilmeyebiliyor. denekler verilmeyince geride kalıyor bazen yeni denek düzenlemesiyle ileriye gidiyor. Yani karmakarışık bir şey. Aslında doğru düzgün bir denek verilse, yani sadece denek değil, lojistik destek verilse bu tür programlara, bence topluma uyum sağlamaları biraz daha kolay olabilir.

**şule:** Ailelerinin baskılarından kurtulup mücadele veren kadınlar mutlaka vardır. Yani oranın koşullarına ayak uydurmaya alışan. Bu konuda neler söyleyeceksin Ciddi bir mücadele veriyor mu bu kadınlar yoksa daha çok bir öğrenilmiş çaresizlik mi söz konusu?

**Nihal:** Eğer söz konusu Avustralyalı beyazlar ise 18 yaşından sonra aile onları evden ayrılmaya teşvik ediyor; iş bulsunlar, hem okusun hem çalışsınlar hem de anne-babaları onlara destek olsun, gerekiyorsa yalnız yaşasınlar ya da arkadaşlarıyla yaşasınlar. Böylelikle kadınların kendilerine öz güvenleri biraz daha artıyor yani kendi sorumluluklarını daha iyi taşıyabiliyorlar.

Bu, göçmenlerde biraz daha farklı oluyor. Her aile buna göğüs geremeyebiliyor. Tabii bir de göçmenlerin çoğunda, çocuklarının buraya geliş nedeni çocuklara, kendi ailelerine daha iyi bir hayat sağlayabilmek içindir. Onun için çocukları niversiteye gidiyor, okuyorsa, ellerinden geleni yapmaya çalışıyorlar. Bu da güzel bence.

**şule:** O zaman bilinçlendirme ve eğitim çalışmaları önemli ölçüde işe yarıyor oranın koşulları iyi olduğu için. Sadece orada bu konuya kaynak ayrılması önemli Lojistik ve ekonomik olarak. Engelli kadınlar Avustralya'da nasıl yaşıyorlar? Yani yaşam koşulları mesela erişilebilirlik, bilgiye erişim olsun, genel anlamda nasıl anlatırsın bize orayı?

**Nihal:** Ben isterseniz biraz kendimden söz edeyim bu konuda. Ben kendi evimde yalnız yaşıyorum. Haftada bir gün temizlik yapmak için bir çift geliyor. Adam bahemi düzenliyor, temizliyor; kadın evimin içini temizliyor, tm yapıyor. Bunun ödeneğini de bana devlet veriyor. Ben de onlara ödüyorum. Bir başka kadın haftada bir kere geliyor, beni alışverişe götürüyor yani

taksiyle gidemeyeceğim bir yer varsa oralara götürüyor beni. Yalnız yaşadığım için bütün ev işlerini kendim yapmak zorundayım. Ben bunu severek, isteyerek yapıyorum. Eğer yapamayacak durumda olsaydım, devlet onun için de bana bir ödenek verirdi ve ben yapan birine iş verebilirdim.

**Şule:** O zaman aldığınız paranın tamamını mı ödüyorsunuz yoksa istediğiniz miktarını mı ödüyorsunuz

**Nihal:** Para sadece engelinizden doğan ihtiyaçlarınız için veriliyor. Onu başka hiçbir şey için harcamazsınız.

**Şule:** Engellilik tazminatı gibi bir şey yani.

**Nihal:** Hizmet satın almak için, engellilik maaşı değil.

**Şule:** Anladım. Onu biz tazminat diye adlandırıyoruz Türkiye'de. Çalışma koşulları farklı, değil mi? Yani sen çalışan bir engelli olarak ayrıca maaş alabiliyorsun ama bu hizmetler için de sana devlet böyle bir ödenek sağlıyor.

**Nihal:** Evet.

**Şule:** Peki, bunu sadece engelliler için mi yapıyor, mesela yalnız yaşayan yaşlılar için yapmıyor mu?

**Nihal:** Yaşlılar için de yapılıyor. Yani yaşlı kişinin kendisine ne kadar yetip yetmediğine, ekonomik durumunun ne kadar iyi olup olmadığına göre devlet hizmet sağlıyor. Ekonomik durumu iyiye, devlet daha az para yardımı yapıyor ama bu engelliler için böyle değil.

**Şule:** Bu ödenek engellileri daha çok hazıra alıştırıyor mu? Mesela “nasıl olsa ben destek alıyorum baston kullanmama gerek yok, bazı yapabileceğim işleri yapmama gerek yok” gibi bir şey var mı? Sosyal yaşama katılma anlamında da nasıl dengeleniyor bu?

**Nihal:** Bizim yeni başlayan bu son on senedir ulusal engellilik sigorta sistemimiz var. Bu aldığımız hizmet satın almak için ödenek, sistemden bize ödeniyor. Dediğim gibi, bu bizim iş bulmamıza ya da sosyalleşmemize engel değil. Yani, bizi biri götürecekse, o kişi bizim arkadaşımız değil, bize para karşılığı iş yapan bir görevli. Yine, bizim arkadaşlarımızla buluşmamız gerekiyor eğer sosyalleşmek istiyorsak. Yani sosyalleşmek demek, sizinle çalışan kişilerle sosyalleşmekten ziyade, onun yardımıyla kendi arkadaşlarınızla sosyalleşmek anlamına gelmeli.

**Şule:** Bizim ülkemizde bu anlamda çok ciddi bir fark var. Genellikle bu tür maaşları alan insanlar “nasıl olsa ben bu tür yardımları alıyorsam çalışmama gerek yok, evde durayım” şeklinde tercih ettikleri için sordum bunu. Demek ki, orada engelliler sosyal anlamda daha atak davranışlar içerisinde. Yani çalışmayı üretmeyi seviyorlar.

**Nihal:** Evet, fırsat buldukça, iş bulabilirlerse çalışmayı tercih ediyorlar tabii.

**Şule:** İş bulma sıkıntısı var mı?

**Nihal:** Tabii var, hem de çok var. Avustralya’da hâlâ zihinsel engelliler için ya da ağır engelli olanlar için yani çift engelli veya ikiden fazla engeli olanlar için tabii var. Avustralya’da hala zihinsel engelli ya da engelli olanlar için çok ucuza çalıştıran fabrikalar var; çok çok ucuza. Mesela; asgari ücret saatlik 21 dolarsa, engelliler bu özel fabrikalarda 3 Dolar'a kadar çalışıyor ve bu da yasal. Mahkeme kararıyla, engellilerin de en az asgari ücretle çalıştırılması gerektiği çıkmıştı 6-7 yıl önce ama hâlâ fabrikalar bu uygulamaya devam ediyor. Bu da herkes için geçerli değil tabii. Kendisine açık, serbest piyasada çalışan, devlet dairelerinde veya özel sektörde çalışan insanlar da çok.

**Şule:** Sizin orada daha çok devlet memuru olmaktan çok özel işlerde çalıştırılıyor değil mi? Yani hizmet alımı şeklinde.

**Nihal:** Genellikle sivil hizmet kurumları çok yaygın burada ve çoğumuz da sivil hizmet kurumlarında çalışıyoruz.

**Şule:** Sen de öyle bir kurumda çalışıyorsun sanıyorum.

**Nihal:** Evet.

**Şule:** Peki, yollar hakkında ne söyleyeceksin? Sürekli bizim gruplarda anlatıyorsun; bir yanlışlık olunca mesela şikâyet ediyorsunuz, ilgileniyorlar. Dönüşler oluyor. Örneğin, metrolar bedensel engelliler ya da görme engelliler için rahat mı?

**Nihal:** Çok rahat bence. Hele Türkiye’yle kıyaslarsak. Kaldırımlara araba park etmek yasak. Eğer park edilmişse, ben fotoğrafını çeker belediyeye gönderirim, belediye de o arabaya cezayı yazar. Kaldırımlar çok rahat. Eğer kaldırıma kafeler, dükkân sahipleri masa, sandalye atmışlarsa, levha koymuşlarsa gidip konuşabiliyoruz, onlar çekiyorlar. Eğer çekmezlerse, gidip belediyeye haber veriyoruz, belediye gereken cezayı veriyor. Bir de örneğin tren istasyonlarında sarı çizgiler var (baston çizgisi). Böylelikle platformlardan raylara düşmüyoruz.

Yani erişilebilirlik anlamında bayağı güzel. Bilgiye erişilebilirlikte buradaki yönetim biçimi çok farklı. Federal hükümet, eyalet hükümetleri, bir de yerel hükümet var. Yerel hükümetlerin ve eyalet hükümetlerinin yani devlet dairelerinin web siteleri genellikle çok iyi. WEB sitelerini düzenlerken veya geliştirirken bizimle ‘nasıl yapsak daha iyi olur?’ diye konuşuyorlar ve bizim için çok erişilebilir, güzel bir web sitesi düzenleyebiliyorlar ama Federal Hükümet için aynı şeyi söylemek mümkün değil. Federal hükümet, gerçekten kendilerinin çok erişilebilir olduğunu iddia etmelerine rağmen pek de erişilebilir değiller.

Bu konuda ben İnsan Hakları Komisyonu’na başvurmuş, Göçmenlik Dairesi’ni şikâyet etmiştim, çünkü Göçmenlik Dairesi’nin WEB sitesi erişilebilir değildi. Uğraştık bir sene kadar. Erişilebilir olduğunu iddia ettiler. Başka da hiçbir şey yapmadılar. Son durumda, eskiye göre biraz daha iyi.

**Şule:** Tekerlekli sandalye kullananlar için yollar uygun mu, sıkıntı yaşanan yerler oluyor mu apartman olsun caddeler olsun?

**Nihal:** Genellikle çok uygun, evet. Mesela, kaldırımla yol arasında mesafe var yani kaldırımdan direkt yola inilmiyor. O arada çiçeklik veya ağaçlık gibi bir bölüm var. Kaldırım böylelikle yoldan ayrılmış oluyor. Kaldırım kavşaklarda, trafik ışıklarında yola bir rampayla iniyor. Bu nedenle tekerlekli sandalyeliler için, bizim gibi baston kullananlar için de bayağı rahat.

**Şule:** Peki, ya apartmanlar?

**Nihal:** Son yirmi senede yapılan apartmanların hepsi rahat. Asansörler konuşuyor, kapılar, ışıktandırma gayet erişilebilir, hem görme engelliler hem de bedensel engelliler için ama önceden yapılmış apartmanlarda mesela asansörler konuşmayabiliyor ya da hiç asansör olmayabiliyor. Böyleleri de var. Onlar hâlâ yıkılmadı, eğer erişilebilir hale getirilebilecekse yenileniyor, yoksa öyle kalıyor.

**Şule:** Yine kendi yaşamından örnek vererek paylaşabilirsin bizimle. Orada engelliler nasıl örgütleniyorlar, kadınlar nasıl örgütleniyorlar? İkisini de birlikte paylaşırsan sevinirim.

**Nihal:** Örgütlenmek için geçerli bir davan olması gerekiyor ve bu konunun birçok insanı ilgilendirmesi gerekiyor. Böyle olunca, bizim gibi düşünen arkadaşlarla buluşup örgütlenebiliyoruz. Derneklerimiz var; görme engelliler için ‘Görme Engelli Vatandaşlar Derneği’ var ki elli senedir devam ediyor. Bunun dışında, farklı engel gruplarının meydana getirdiği dernekler var. Benim de yönetim kurulunda olduğum, bütün engel gruplarını kapsayan ‘Engelli Hakları Savunmanlığı kurumu’ var. Böylelikle bu kurumlar aracılığıyla örgütlenmek çok kolay oluyor; insanlara erişmek daha kolaylaşıyor. Bilgiyi ulaştırmak ya da onlarla söyleşerek, dayanışarak bilgi toplamak daha kolay olabiliyor.

**Şule:** Çok sayıda engelli örgütü var mı? Mesela, bizim ülkemizde çok var. Bunların belli bir sınırlaması var mı?

**Nihal:** Belli bir sınırlaması yok. Burada da engel grubu sayısına göre dernekler var. Burada engelli grubu çok.

**Şule:** Peki, engelli kadın örgütleri?

**Nihal:** Burada bir ‘Engelli Kadınlar Grubu’ var ama çok aktif değil bunun dışında federal bir grup daha var. Onlar bize göre yani Batı Avustralyalı kadın örgütüne göre hem yurt içinde hem yurtdışında biraz daha etkin. Onların güzel çalışmaları var.

**Şule:** Engelli kadınların dışında, genel kadın sorunları ile ilgilenen bildiğin kadın örgütleri de var mı?

**Nihal:** Evet var.

**Şule:** Sen üye misin?

**Nihal:** Ben üye değilim. Ben şimdi sadece iki kurumun yönetim kurulundayım. Bir de ‘Görme Engelliler Derneği’imizin geldik geleli üyesiyim.

**Şule:** Derneklere bir ödenek veriliyor mu? Bunu sadece engelliler için sormuyorum, kadın dernekleri olsun, engelli dernekleri olsun devlet bir ödenek veriyor mu? Bu konuda bir kriteri var mı çok da örgüt var dedin ya?

**Nihal:** Ben Göçmen Topluluklar Konseyi’nde çalışıyorum. Bu konsey Türk dernekleri, İtalyan, Arap, vb. derneklerin hepsinin üstünde. Bu konsey, tüm derneklerin üyesi olduğu bir kurum. Örneğin biz grup olarak devletten ödenek alıyoruz. Bizim tüm giderlerimiz o ödenekten karşılanıyor fakat örneğin İtalyan dernekleri, Makedon dernekleri gibi nüfusları biz Türk derneklerinden çok çok büyük olduğu için devletten ödenek alabiliyorlar. Biz Türkler olarak devletten ödenek alamıyoruz. Sadece, hafta sonu dil okullarımızı devam ettirebilmek için ödenek alabiliyoruz. Onun dışında bir eleman çalıştıracak kadar veya bir dernek binası alacak kadar ödenek alamıyoruz. Biz burada çok bölünüyoruz; Türkiye’de insanlar ne kadar bölünükse, burada da o kadar bölünüyoruz.

**Şule:** Anladığım kadarıyla nüfus sayısına göre, kişi sayısına göre bir kriter konmuş destek olmak için. Bir de mücadelenin önemi var tabi.

**Nihal:** Evet, evet. Bizim nüfusumuz Batı Avustralya’da Türk toplumu olarak çok az, ödenek almaya maalesef yetmiyor. Bir de bizim insanlarımızın çoğu kalifiye göçmen olarak geldi. Ya mühendis, teknisyen vb. ya da kendi iş yerleri var. Kendilerini kurtarabilmiş insanlar. O nedenle uyum sağlamaları da zor olmuyor genellikle. O yüzden de kurduğumuz dernekler ne yazık ki ödenek almıyor. Malburn ve Sidney’deki Türk dernekleri hem nüfusları çok olduğundan hem de daha etkin olduklarından, bulundukları eyalet hükümetinden daha iyi ödenekler alabiliyorlar.

**Şule:** Nihal’ciğim, Umudun Kadınları Dergisini düzenli izleyen biri olarak dergimiz aracılığıyla takipçilerimize ne söylemek istersin?

**Nihal:** Ben keyif alarak Umudun Kadınları Dergisi’ni takip ediyorum. Oradaki verilen bilgiler, söyleşiler beni sanki Türkiye’ye daha fazla yakınlaştırıyor. Çok hoşuma gidiyor. Devamını dilerim.

**Şule:** Bir de etkili mücadele eden bir görme engelli kadın olarak bizimle paylaşmak istediğin mesaj varsa, onları da alabiliriz. Sadece dergimiz için değil.

**Nihal:** Evet, engelliyiz; birçok sorunumuz var ama biraz kendimize güvenip, ayağa kalkmamız, elimizi taşın altına koymamız gerekiyor Dışarıya çıkıp gerekeni yapmak başkalarının görevi olmamalı. Bize düşen sorumluluğu üstlenmemiz gerekiyor diye düşünüyorum.

**Şule:** Çok teşekkür ederiz bizimle bu değerli bilgileri paylaştığın için. Tabii daha da ayrıntılı konuşabiliriz ama şimdilik söyleşide bu kadarla yetinelim. Farklı mücadeleleri olan kadınlar olursa, daha önce bir kez yaptığın söyleşi gibi katkıda bulunabilirsin. Hem öğreniriz hem de bu tür

söyleşiler çok ilgi çekiyor. Çok teşekkür ediyorum ben dergimiz ve dinleyicilerimiz adına katıldığım için.

24 Mart 2023

## **DENEYİMLEDİKLERİM**

### **AİRFRYER**

**YAZAN: Rahime SÖYLEMEZ ÇETİN**

[rahimecetin35@hotmail.com](mailto:rahimecetin35@hotmail.com)

Merhaba sevgili okurlar; airfryer ile yaptığım yemekleri sizlere anlatmak istiyorum. Kullanmakta olduğum airfryer 4 litrelik dokunmatik bir cihaz. Ayrıca bir litrelik tenceresi de var. Tuşların olduğu bölümün ortasında ekran bulunuyor. Parmağımızla dokunduğumuzda ekranı ve tuşları ayırt edebiliyoruz. Tuşların üzerine yapışabilen küçük etiketler yapıştırdım. Bu etiketler sayesinde kolayca airfryer programlarını ayarlayabiliyorum.

#### **Sigara böreğinin hazırlanışı:**

Yufkayı tezgâhın üzerine serip ortadan ikiye bölüyoruz. Her bir parçayı üçgen şekilde eşit olarak dörde kesiyoruz. Eğer yufkamız büyük ise üçgenleri keserek küçültebiliriz. Kesmiş olduğumuz yufkanın birinin üzerine fırçayla yağ alıyoruz. Yufkanın geniş olan kısmına peynirli iç harcından koyuyoruz. Yufkanın sağ ve sol taraflarını içe kıvrıyoruz. Rulo halinde sarıyoruz. Uç kısmına geldiğimizde daha iyi yapışması için su ile ıslatıyoruz. Airfryerin haznesini fırçayla yağladıktan sonra hazırlamış olduğumuz sigara böreklerini hazneye diziyoruz. Böreklerin üzerini fırçayla tekrar yağlıyoruz. İki adet yufkadan yapmış olduğum sigara böreklerine toplam dört yemek kaşığı sıvıyağ kullandım.

Açma kapama tuşuna basıp airfryer programını seçiyoruz. Airfryer programının sıcaklık derecesi 200, zaman 20 dakika, zamanı 15 dakikaya düşürüyoruz. Başlat tuşuna basıyoruz. Sigara böreklerimiz 15 dakikanın sonunda ktır ktır nefis oluyor.

#### **Tavuk kanat tarifi:**

Uygun bir kaba 700 gr tavuk kanadını alıyoruz. Üzerine bir tatlı kaşığı yoğurt, bir tatlı kaşığı salça, tuz, kimyon, karabiber, kekik ekliyoruz ve güzelce karıştırıyoruz. Izgara programını seçiyoruz. Izgara programının sıcaklık derecesi 190, zaman 15 dakika (standart). Başlat tuşuna basıyoruz 15 dakikanın sonunda tavuk kanatlarımız mangal tadında nefis oluyor.

#### **Airfryer yoğurdu nasıl mayalar:**

1 Litre sütü ocakta tencerede güzelce kaynatıyoruz. Kaynattığınız sütü Airfryerin tenceresine boşaltıyoruz. Sütümüzün sıcaklığını parmağımızla kontrol ediyoruz. Parmağımızı hafif yakacak şekilde yani ne sıcak ne de ılık olmalıdır. Yoğurt mayalama programına basıyoruz. İki yemek kaşığı mayamızı süte ekliyoruz ve güzelce karıştırıyoruz. Tencerenin kapağını üzerine koyuyoruz ve airfryer haznesine tencereyi yerleştiriyoruz. Açma kapama tuşuna basıyoruz, yoğurt mayalama programını seçiyoruz. 8 saat sonra yoğurdumuz hazır oluyor.

#### **Patates kızartmaya gelince:**

Üç adet patatesin kabuklarını soyuyoruz ve dilimliyoruz, patateslerin üzerine bir yemek kaşığı sıvı yağ ve tuz ekliyoruz. Karıştırıp Airfryerin haznesine yerleştiriyoruz, açma kapama tuşuna basıyoruz, Airfryer programını seçerek 15 dakikaya ayarlıyoruz. İki defa patateslerimizi karıştırıyoruz. Nasıl karıştırıyoruz? Airfryerin haznesini çekip iki üç defa salladıktan sonra hazneyi tekrar yerine yerleştiriyoruz.

Başka paylaşımlarda görüşmek üzere, kolay gelsin.

### **SANATIN KADIN SESLERİ MART**

**HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT**

[selvetbayraktar@hotmail.com](mailto:selvetbayraktar@hotmail.com)

Merhabalar değerli Umudun Kadınları Dergisi takipçileri, oldukça zengin bir sanatın kadın sesleri köşesiyle sizlerle. Sanırım 8 Mart olması sebebiyle de oldukça fazla haberimiz oldu bu sayımızda. Hatta bazı haberlerimizi Nisan sayımıza bırakmak zorunda kaldık.

Önce başlıklar:

‘Anadolu’da Bir Kızım Var’ sergisi ziyaretçilere açıldı

Melike Şahin'den anlamlı bağış

Depremzede kadınlar tiyatrodan buluştu

Ceylan Ertem'in 8 Mart' mesajı gündem oldu: “Etrafımız isterse öpebilen, isterse kesebilen adamlarla sarıldı.”

Hazal Kaya, kızı Süreyya ile kadınlara seslendi: 'Kalbim sizinle, inadına isyan!'

Uluslararası Kadın Yönetmenler Film Festivali düzenlendi.

**‘Anadolu’da Bir Kızım Var’ sergisi ziyaretçilere açıldı**

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği ve Beşiktaş Belediyesi ev sahipliğinde çocukların eğitimine destek olmak amacıyla 21 Mart günü Beşiktaş Çağdaş Sanat Galerisi’nde “Anadolu’da Bir Kızım Var” adlı bağış sergisinin açılışı yapıldı

AçılıŖta BeŖiktaŖ Belediye BaŖkanı Rıza Akpolat ve sanatçılar konuŖma yaptı. Birçok sanatçının eserinin sergilendiği bađıŖ sergisinde elde edilen gelirle ihtiyaç sahibi çocukların burs ve uzaktan eğitim ekipman ihtiyaçları giderilecek. 21 Mart - 15 Nisan tarihlerine kadar sürecektir olan sergi, BeltaŖ Vakfı, Devrim Erbil Vakfı, UPSD (Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği), IMOGA (İstanbul Grafik Sanatlar Müzesi), Piramid Sanat kurumları ve sayısız sanatçı ile ortak yürütülecek. Eserler, bađıŖ karŖılıđı eser satın alan kiŖilerin kendilerine teslim edilecek. Serginin gelirleri ise ÇađdaŖ YaŖamı Destekleme Derneği'nin Anadolu'da Bir Kızım Var projesinin izinli hesabına aktarılacak.

### **Melike Ŗahin'den anlamlı bađıŖ**

Melike Ŗahin, 10 Mart'ta Volkswagen Arena'da vereceği konserden elde edeceği geliri, afet bölgesindeki kadınlara destek vermek için kullanılmak üzere Mor Çatı'ya bađıŖlayacak.

Sanatçı, konser duyurusunu "Dilerim ki bu konser, bu kavuŖma, bizlere bir nebze de olsa iyi gelir; bu zor zamanlarda azıcık da olsa nefes almamızı sağlar" sözleriyle paylaŖtı.

### **Depremzede kadınlar tiyatrodaki buluŖtu**

İzmir Büyükşehir Belediyesi Ŗehir Tiyatroları, İzmir Kent Konseyi iŖ birliğiyle 8 Mart'ta depremzede kadınları ağırladı.

'Mor Ŗalvar' oyununu izleyen kadınlar, oyuncuların performansını ayakta alkıŖladı.

Etkinliğe, tiyatronun genel sanat yönetmeni Yücel Erten, İzmir Kent Konseyi BaŖkanı Nilay Kökkılınç ve deprem bölgesinden İzmir'e gelen kadınlar katıldı.

### **Ceylan Ertem'in '8 Mart' mesajı gündem oldu: 'Etrafımız isterse öpebilen, isterse kesebilen adamlarla sarıldı**

BirleŖmiŖ Milletler tarafından ilan edilen ve temelinde kadınların hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınması bulunan bugün; ünlü isimler de sosyal medya hesaplarından **8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü** mesajları paylaŖtı.

Bu isimlerden biri de ünlü sanatçı **Ceylan Ertem** oldu. KiŖisel Twitter hesabından art arda paylaŖımlarda bulunan Ertem, Ŗu ifadeleri kullandı:

"Çok kadınlı bir evde büyüdüm. Ağda seansları, bulaŖık sıraları, oje kokuları, dikeŖ makinaları, göbek atmaları, görücü gelmeleri, rimel akmaları, babadan gizli sigaralar, anadan gizli oğlanlarla buluŖmalar, dantelleri, örgüleri, kahkahaları, doğruları, hayalleri... İçinde çok Ŗey öğrendim.

Neden baba gelince ayağa kalkılırdı? Neden dede haksız yere kızınca susulurdu? Evden uzun etekle çıkar, sokağın köŖesinden dönünce belden kıvırmak marifetiyle etek diz üstüne çıkarılırdı. Görünce ŖaŖırırdım. Bunlar tatlı anılardı o zamanlar, derinini, sebebini düşünmediğim.

Onlarca kadın arkadaşım oldu ve onların ilişkilerinde de kıskançlığın çirkin sonuçlarına onlarca kez şahit oldum. Şimdilerin meşhur deyimiyle ‘toksik’ ilişkilere. Kabadayılıklara boyun eğildi, bazen gerekli, hatta doğru sayıldı. ‘Sahiplenilmek’ gurur kaynağımız mıydı? Alkışlandı.

Etrafımız bedenimizi sahiplenene, hak iddia eden, isterse öpebilen isterse kesebilen adamlarla sarıldı.

Ses çıkaran, kapısını açan, savunan, hak arayan kadınlar da var binlerce. Her 8 Mart’ta Taksim’de yürümek ve bugünün önemini vurgulamak isteyen kadın arkadaşlarım ters kelepçelenerek, yine şiddet görerek tutuklanıyor.

Çünkü en büyük kabadayılar, politikacılar diyor ki; “Aferin tecavüzcü ve katil kardeşim, haydi tahrik indirimi verelim, hatta tecavüzcüsüyle evlensin ve çocuğunu doğursun.”

Ses yarışmasına katıldığı için başından vurulan Mutlu Kaya. Bir film öyküsü mü Bergen? Hayır! Bir erkek, boşanma davası açan eşinin yüzüne kezzap döküyor. Ağırlaştırılmış müebbet hapis istemine karşı savcı; “canavarca hisle tasarlayarak öldürmeye teşebbüs değil” diyor.

Müzisyen arkadaşımız, Değer Deniz. Basında şöyle yazıldı: “Evinde yalnız yaşayan kadın şarkıcı ölü bulundu” Evinde yalnız yaşaması, şarkıcı olması, bunu hak ettiğinin iması! Tecavüz ve cinayete kurban gitti yerine ‘ölü bulundu.’ Her şey yetmezmiş gibi, ‘habercilerin’ alçaklıkları!

Sadece biz de değil tüm dünyadaki kadınlar bu topraklardan geçmeye korkar oldu. Pippa Bacca’yı kim unutabildi? Özgecan, Hande Kader, Münevver Karabulut, Seda Camgöz, Emine Bulut, Pınar Gültekin... Unutulacak, alışılabilecek şeyler değil.

Kadın cinayetleri politiktir. Kadın değil, insan. Eksik etek değil, özgür çiçek. 8 Mart’ları kutlamanın en zor olduğu coğrafyalardan birindeyiz. Birbirimize ihtiyacımız var. Asla yalnız yürümeyeceğiz!”

**Hazal Kaya, kızı Süreyya ile kadınlara seslendi: 'Kalbim sizinle, inadına isyan!'**

Feminist oyuncu Hazal Kaya, yaklaşık bir ay önce kucığına aldığı ikinci bebeği Süreyya Leyla ile çekilen bir fotoğrafını paylaştı. 8 Mart Feminist Gece Yürüyüşü’ne katılamayacağını belirten Kaya, paylaşımında şu ifadeleri kullandı:

**"Annemler ben küçükken mor kurdeleli yaka iğneleri yaparlardı yürüyüşler için, ben de onlara yardım ederdim. O eylemlerle kazandıklarımıza şahit olarak büyüdüm. Şimdi yaka iğnem Süreyya’m sebebiyle bu gece yürüyüşe katılamıyorum. Kalbim, aklım, umudum sizinle. Kadınlar günümüz kutlu olsun! İnadına isyan, inadına özgürlük!"**

**Uluslararası Kadın Yönetmenler Film Festivali düzenlendi**

İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin desteği ve ev sahipliğinde Uluslararası Kadın Yönetmenler Film Festivali’nin altıncısı 7 Mart Salı günü başladı. Avrupa Sivil Düşün Projesi desteğiyle,

Megapol sponsorluğunda Kadın Yönetmenler Derneği tarafından 12 Mart'a kadar sürdü. Festivalde 56 film dünya prömiyerini, 70 film Türkiye prömiyerini yaptı. Festivalin internet sitesinden çevrim içi olarak 70 filme ulaşılabilirdi.

Festival, Fransız Kültür Merkezi ve İzmir Sanat'ta sinemaseverler ile buluştu. Festivaldeki kadın yönetmenler, Altın Makara için de yarıştı. Festivalin kurucu direktörü Gülten Taranç, "Bu yıl tamamımız dalgaları aşmak. Gerçekten ülke olarak olağanüstü zor bir dönemden geçiyoruz. Sanata ve sinemaya ihtiyacımız var, çünkü her birimiz yaşanan deprem felaketinden çok etkilendik ve derinden sarsıldık. Sanatın iyileştiriciliğine inanıyoruz. Bizler bu toplumun bellekleriyiz, bu dönemi asla unutmayacağız, unutturmayacağız." şeklinde konuştu.

Gelecek sayımızda kadına ve sanata dair yepyeni haberlerle buluşmak dileğiyle umutla kalın.

23 Mart 2023

## **SELVİ BOYLUM ALYAZMALIM**

### **Öykü**

### **YOKUŞTEPE'DE BİR GÜN**

**YAZAN: Jale YILDIRIM TUNÇ**

[jaletunc@yahoo.com](mailto:jaletunc@yahoo.com)

Her zaman ki aceleci tavrıyla giyindi, kuşandı piknik malzemelerini sepete koydu, en üste pötikareli piknik örtüsünü yiyecekleri koruyacak şekilde sarmaladı, katlanabilir sandalyenin kılıfını geçirdi kapının eşiğinde Selma'nın aramasını bekliyordu. Hoş Selma eşinin ve çocuklarının malzemelerini ancak yerleştirir kadıncağıza yardım eden yok ki evin bütün işlerini kendisi hallediyor diye düşünürken telefonu çaldı. Selma özür dileyerek eşinin acil bir hastası olduğunu biraz gecikeceklerini söylüyordu, Melike; önemli değil canım ben hazırım nasıl olsa bisikletimle gideceğim, hava da çok güzel siz gelene kadar dere kıyısının yakınında gölge bir yer bulurum, bu saatlerde boş masalar vardır örtümü serer, malzemelerimi yerleştirir, sabah yürüyüşümü yaparım... Hadi kapat ben çıkıyorum orada görüşürüz.

Piknik malzemelerini, yanda sepeti olan üç tekerlekli bisikletine yerleştirdi ve yola koyuldu. Uzun süredir dere kıyısına gidilecek yoldan geçmediğinden sağına soluna bakınarak buralar ne kadar değişmiş, yanlış gitmiyorum inşallah; yol boyunca uzun kavaklar, iç taraflarda irili ufaklı çam ağaçları vardı ne oldu ki onlara? İlerledikçe yol kenarında öbek öbek, kesilmiş ağaçların tomruklarını gördü. Onca ağacı neden kestiklerine anlam veremedi, etrafa yeni kesilmiş yaş ağaç kokusu yayılmaya başlamıştı. Oysa ihtiyaç duyulduğunda kurumuş ağaçların kesildiğini ve hemen yerlerine yeni fidanların dikildiğini biliyordu. Gördüğü ağaç katline anlam veremeden üzüntüyle ve söylenerek yoluna devam etti. Kırk beş dakika sonra Selmalarla buluşacağı yere varmıştı... Bisikletinden indi, malzemeler nedeniyle ağırlaşmış olan bisikleti yavaşça sürükleyerek küçük kayalığın yanına yerleştirdi, boynunu, omuzlarını, sırtını sağa sola çevirerek ve bacaklarını

sallayarak kasılmış olan bedenini rahatlatmıştı. Derin bir nefes alıp temiz havayı içine çekti ve oksijeni ciğerlerinde hissettikten sonra ellerini havaya kaldırıp Yaradan’a teşekkür etti. Etrafına bakınarak dereye yakın masa aradı, sabahın erken saatleri olduğu için çok kalabalık değildi. Öğlen sıcağından ve güneşin direkt ışığından korunabilecekleri ağaç altında şahane bir yer buldu. Selma’nın beş yaşındaki kızı ve sekiz yaşında olan oğlu için de burası çok uygun diye düşündü. Bisikleti az daha sürükleyerek masanın yakınına getirdi, sepetinden pötikareli örtüsünü alıp masanın üzerine serdi, malzemelerini açmadan masanın üzerine bıraktı. Saatine baktı etrafta üçerli beşerli gruplar halinde insanlar belirmeye başlamıştı, “Selmalar da gecikmese bari bu mevsimde böyle hava nadir görülür, nasiplenmek tadını çıkarmak lazım” diye söylendi. Yürüyüş bahanesiyle olduğu yerden ayrılıp az ilerideki meşhur “Yokuş Tepe” ye doğru tırmanmaya başladı. Yürümeyi çok seven Melike zamanın geçtiğinin farkında olmadan elini kolunu sallayarak, yazın son demlerini yaşayan çiçeklerle, böceklerle selamlaşarak yola devam ediyordu. Yokuş Tepe ilçeye ve denize yakın olduğu için tatil günleri piknikçilerin gözdesi bir yerdi, son zamanlarda çevredeki diğer il ve ilçelerden Yokuş Tepe’nin methini duyan insanların buraya doluşmaları, çöplerini, atıklarını ortalıkta bırakmaları yerli vatandaşları rahatsız etmeye başlamıştı.

Saatler öğleye yaklaşınca hava da ısınmaya başlamıştı, Melike yol boyunca koca koca tomrukları düşünerek ve kafasındaki sorulara yanıtlar arayarak zamanın geçtiğini anlamamıştı. Hızlı adımlarla dönüş yoluna koyuldu. Derenin kıyısından yokuş aşağıya inerken derenin şırıltısına kuş sesleri eşlik ediyordu, “ahhh o da ne? Tek kulağı siyah diğeri bembeyaz gövdesi alacalı bir tavşan”, hızlıca önünden geçip gitmişti. Nihayet eşyalarını bıraktığı masanın yanına vardı, termosu çıkardı, buz gibi suyu kafasına dikip içince yorulduğunu anladı. Sandalyesini kılıfından çıkarıp masanın yakınındaki dev gövdeli çınar ağacına yasladı, telefonuna baktı WhatsApp’ta Selma’nın mesajını okudu, gecikme için özür diliyor on dakika içinde çıkacaklarını yazıyordu, “nerden baksan bir saate ancak gelirler” dedi. Yeni okumaya başladığı kitabını yanına almadığı için hayıflandı. Sandalyeye iyice gömülmüştü başını yukarı kaldırdı, gözlerini yaslandığı çınar ağacının yapraklarına dikti ve öylece kaldı...

Duyduğu tuhaf sesle irkildi; “heyyy- insan- buralar- bizim topraklar- ne hakla- buradasın, geçiş belgen var mı?” Yerinden doğrulup sağına soluna bakındı kimse yok. Arkasına döndüğünde sestten daha tuhaf olan bir şey gördü. İri yarı bir tilki arka ayakları üstünde duruyor; başında siyah melon şapka, siyah takım elbisenin içinde parlak mor gömlek, boynunda siyah-beyaz puantiyeli papyonu, ön sağ ayak parmakları arasında purosunu ve parlak iskarpin ayakkabılarıyla insana benzemeye çalışan bir tilki. Diğer ön ayağı ile gel işareti yapıyor, gördüğüne inanmasa da meraklanan Melike yerinden doğruluyor ayakları yerden kesilmiş gibi hafif adımlarla tilkiye doğru yürüyor, yaklaştıkça iri yarı tilkinin küçüldüğünü görüyor, gide gide devasa bir tümseğin yanında duran tilki kaba bir şekilde; “işte buralar benim, bu tümseğin altında zenginlik var, benimle gelersen sana da pay veririm zengin olursun” derken büyük gürültüyle tümsek açılıyor. Öyle parlak bir ışık ortalığı kaplıyor ki Melike “Tanrım kör oldum bakmak istemiyorum” diyerek kendini geriye çekmek isterken ayağı kayıp aşağıya düşüyor. Tilki onun düşmesine purosundan dumanlar çıkarak kahaahalarla gülüyor. Düştüğü yer yukarıda ki aydınlığın tersine zifiri karanlık olduğu için pır pır yanıp sönen şeylerin orada çalışan işçilerin gözleri olduğunu çıkardıkları homurtulu seslerden anlıyor, Gözü karanlığa alıştıkça kazma küreklerle çalışan maymunları, tırnakları ve dişleriyle onlara yol açan köstebekleri fark eden Melike “hayır hayır bu gördüklerim rüya olsa gerek, neredeyim ben?” diye söylenirken yaşlı aslanın ön ayaklarını arkasına kenetlemiş, yeleleri kir içinde, dişleri dökülmüş, birkaç gün önce yediği avının kanları dudağının kenarında kurumuş, iki büklüm, perişan halde işçileri denetliyor olmasına anlam vermeye çalışıyordu...

O da ne? Yol kenarında gördüğü koca tomruklar da orada üst üste istiflenmiş, ağaçtan piramit haline getirilmiş dağ gibi görünüyorlar. Etrafında kargalar, sansarlar, çekirgeler, ağustos böcekleri, ellerinde meşaleler ile tomrukları tutuşturmaya çalışıyor. Melike; “durun ne yapıyorsunuz? Onlar tutuşursa dünya da yanar, tüm canlılar hep birlikte yok oluruz, ne kadar nankörsünüz, gözü dönmüş yaratıklar yaşam kaynağınız olan doğayı ne hale getirdiniz!” diye var gücüyle bağırarak, dizlerine vurarak, sesini duyurmaya çalışırken homurtuların geldiği tarafa başını çeviriyor. Üç goril devasa, simsiyah bir varilin çevresinde oturmuşlar el kol işaretiyle varil benim, diğeri hayır benim, üçüncü goril en fazla benim maymunlarım çalışıyor varil benim hakkım diye çekiştirirken varil devriliyor, içindeki zift her yere dağılıyor. Çekirgelerin ve ağustos böceklerinin acı çığlıklarını duyan Melike sağ tarafına döndüğünde tutuşan tomrukları görüyor ve “bittik vallahi bittik, kimse yokkk muuu? Durdurun şu vahşeti, yok oluyoruz” diyerek derenin kenarında olduğu aklına geliyor, masanın üzerindeki piknik sepetinden bardağını ve termosunu çıkararak dereden su alıp yangını söndüreceğini düşünürken derenin kurduğunu görüyor, “hah şu orta yerinde biraz birikinti kalmış.” bardağı ve termosu daldırıyor, yarısına kadar dolan bardak ve termosla nefes nefese tutuşan tomruklara doğru koşuyor, o koştukça alevler yükselmeye başlıyor. “Ahhhh dizlerim tutmuyor, yetişemeyeceğim yeryüzü yanıyor ve ben bir şey yapamıyorum, bittim tükendim.” derken ayaklarının altında sıcak bir kıpırdanma hissediyor, aşağıya bakınca karınca sürülerinin, solucanların, bok böceklerinin, kertenkelelerin su bidonlarını sürükleyerek ateş alan tomruklara doğru gittiklerini, yukarıda ise milyonlarca sayıda ki arının, şen şakrak cıvıltılarıyla kuşların ve rengârenk kelebeklerin kanatlarıyla su taşıyarak onlara destek olduğunu görünce sevinç çığlıkları atıyor, bu sırada Selma’lar da gelmiş, eşi ve çocuklarıyla birlikte su mataralarıyla onlara katılmış hep beraber gittikçe büyüyen alevlere doğru yol alırken ellerinde sönmüş meşaleleri ile sansarlar, kargalar, çekirgeler ve ağustos böceklerinin alevlerden yanarak can veren arkadaşlarını arkalarında bırakarak kaçmaya çalıştıklarını gördüler. Ana karınca yanlarına yaklaşıp “heyyy yaratıklar kaçmayın, dönün arkanıza bakın, hiç mi utanmanız yok sizin vicdansızlar yaşadığınız dünya yok oluyor nereye kadar kaçacaksınız? En öndeki Sansar utana sıkıla “ama bizim suçumuz yok. Tilkinin verdiği emirleri yerine getirdik, söylediklerini yaparsak bolluk ve refah içinde yaşayacağımızı, konforlu yuvalarımız olacağını, avlanmamıza gerek kalmadan oturduğumuz yerden karnımızı doyuracağımızı duyunca istediği her şeyi yaptık” dedi. Ana karınca “bu söyledikleriniz sizi masum yapmıyor, bilmiyorsanız yapacaklarınızın doğrumu yanlış mı olduğunu bilge zebra, tecrübeli eşeğe, özgür güvercine sorabilirdiniz, bak yüz binlerce arkadaşınız öldü, yangını söndüremezsek havadaki oksijen tükenecek, nefes alamayacak ve hep birlikte yok olacağız”

Sansar, karga, çekirge ve ağustos böceği sürüleri bu konuşma karşısında utançlarından kıpkırmızı kesilerek, birbirleriyle fısıldaşıp sıraya dizildiler, Karga “ne olur bizi affedin, aptallığımıza doymayalım, özür diliyoruz, yer yarılsa yerin dibine girseydik, karar verdik biz de sizinle geliyoruz. Gorillerin devirdiği zift varillerinin altında gizli bir su deposu var, biz orayı biliyoruz hadi hadi acele edelim ateşi söndürüp dünyamızı kurtarabiliriz”. Hep birlikte varillerin yanına gittiler, su deposundan çektikleri suları ve ellerindeki, kanatlarındaki, bidon ve mataralardaki suları yanan tomrukların üzerine boşaltınca yangının söndüğünü gördü ve sevinçten birbirlerine sarılarak kucaklaştılar...

Melike elleri yüzü simsiyah olmuş Selma’ya dönerek “tam zamanında yetiştiniz, çocukların, sen ve Aydın beyin yardımlarınızla”, eliyle etrafındaki hayvan sürülerini göstererek “buradaki iyiliksever dostlarla” dünyayı yok olmaktan kurtardık çok şükür, derken; hava birdenbire yeniden aydınlandı. Gökyüzü parlak masmavi renge büründü, hava tertemiz her yer leylak kokularıyla doldu, nereye baksa yemyeşil ağaçlar, renk renk çiçekler görüyordu. Derenin şırıltısını duyuyor,

burnunun ucuna konmuş kelebeği kovalamaya çalışırken, Selma'nın kızı "Melike teyzeeeee hişşş, hadi uyan artık bak biz geldik, sesimizi duymadın, annem sofrayı hazırladı bileeee"... Gözlerini açan Melike gördüklerinin rüya olmasına şükretti. "Ahhh can dostlarım hoş geldiniz, sizleri beklerken sıcağın bunalım şuracıkta biraz kestireyim derken amma uyumuşum, kâbus gibi bir rüya gördüm neyse ki sadece bir rüyaydı, gerçekte olmasını dilemeyeceğim bir rüya... Selma "hayır olsun kız ne gördün, istemeye gelen yakışıklıyı mı reddettin, hah hah ha." "Aydın abi karın benimle uğraşmasa olmuyor, rüyamdaki yakışıklı dünya zengini sonradan görme bir tilkiydi, ne yani teklifini kabul mü etseydim, tü tü tü" diyerek masaya vurdu. Bunu duyan Selma'nın çocukları birbirlerine dirsekleriyle dürtükleyerek kıs kıs güldüler. Selma her zaman ki hünerlerini sergilemiş; kuru köftesinden havuç salatasına kadar her şeyi düşünmüş, Melike'nin en sevdiği patlıcanlı tepsi böreğini ve ıslak keki de unutmamıştı. Keyifle karınlarını doyurdular, ip atlayıp yakan top oynayarak vakit geçirdiler.

Hava kararmaya başlayınca getirdikleri malzemeleri toparlayıp arabanın bagajına yerleştirdiler, Aydın; Melike'ye "karanlıkta bisikletinle dönmek zor olur hadi katlayıp arabanın üzerine bağlayalım birlikte dönelim" dedi, çocuklar ve Selma da bu teklife tempo tutarak destek oldu gördüğü rüya üzerine onlarla gitmesinin doğru olacağını düşündü ve birlikte yola koyuldular.

## **YÜREĞİMİZDEN TAŞANLAR**

### **ŞİİR**

#### **EKMEK VE GÜL**

**YAZAN: James OPPENHEIM**

Yürüyoruz yürüyoruz, günün aydınlığında  
Donuk fabrika bacalarına, yoksul mutfaklara  
Çarpıyor sesimiz ve birden parlayan  
Bir ışık gibi ulaşıyor insanlara  
"Ekmek ve gül! Ekmek ve gül!"

Yürüyoruz yürüyoruz, erkekler için de yürüyoruz  
Çünkü hâlâ bizim oğullarımızdır onlar  
Ve biz hâlâ analık ederiz onlara  
En zorlu iş, en ağır emek  
Ve çalışmak doğuştan mezara dek  
Ve böyle sürüp gitsin istemiyoruz  
Yaşamak için ekmek  
Ruhumuz için gül istiyoruz!

Yürüyoruz yürüyoruz kol kola  
Saflarımızda ölüp gitmiş arkadaşlarımız  
Ve türkümüzde onların kederli "Ekmek!" çığlıkları  
Çünkü bir köle gibi çalıştırıldı onlar  
Sanattan, güzellikten, sevgiden yoksun  
Biz de bugün hâlâ onların özlemini haykırıyoruz  
İş ve ekmek istiyoruz  
Ama gül de istiyoruz

Yürüyoruz yürüyoruz, yan yana, güzel günler adına  
Kadınız, insanız, insanlığı ayağa kaldırıyoruz  
Paydos bundan böyle köleliğe, aylaklığa  
Herkes çalışsın, bölüşülsün kardeşçe, yaşamın sundukları  
İşte bunun için yükseliyor yüreklerimizden  
Bu ekmek ve gül türküleri  
Ve yineliyoruz hep bir ağızdan  
"Ekmek ve gül! Ekmek ve gül!"

## **UMUT ŞARKILARI**

### **NE AĞLARSIN**

<https://www.youtube.com/watch?v=FbghXs5FyUM>

**Söyleyen: Sevcan ORHAN**

Ne ağlarsın benim zülfü siyahım  
Bu da gelir bu da geçer ağlama  
Göklere erişti feryadım ahım  
Bu da gelir bu da geçer ağlama

Bir gülün çevresi dikendir hardır  
Bülbül gül elinden ah ile zardır  
Ne de olsa kışın sonu bahardır  
Bu da gelir bu da geçer ağlama

Daimi'yim her can ermez bu sırra

Yusuf sabır ile vardı Mısır'a

Koyun oldum ağladım ardı sıra

Bu da gelir bu da geçer ağlama